A°. 1861. No. 96. Zaturdag 30 November. Vierde Jaargang.

BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

Abonnementsprijs per half Jaar.
Voor BATAVIA.........................ƒ 12,50.
„ JAVA.................................„ 15,—.
„ de BUITENBEZITTINGEN...........„ 17,50.
De betaling geschiedt **vooruit.** — Brieven **franco.**

HOOFD-BUREAU: te Batavia bij W. BRUINING. Te Samarang bij SOESMAN & Co. Te Soerabaya bij LE ROY & Co. Te Cheribon bij M. BLOK & Co. en A. A. RUZETTE Te Pasoeroean bij WEIJERMANS & Co. Te Madioen bij C. L. VAN DER VOORT. Te Tagal bij A. J. VAN DER VOORT. Te Banjoemaas bij J. S. MARTHERUS. Te Padang bij R. H. VAN WIJKRz. Op de Buitenbezittingen aan de Stoombootkantoren van den heer W. CORES DE VRIES en voor Nederland bij M. WIJT & ZONEN te *Rotterdam.*

Prijs der Advertentiën.
Voor de VIJF Woorden.....................ƒ 0,50.
„ Idem bij 1ste of meerdere herhaling.. „ 0,25.
Behalve het Zegel voor den Lande.
Advertentiën voor de **Mail-Editie** dezelfde prijs.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

Sluiting der Mail
Zaturdag 30 November a. s.

Postkantoor.

Op Vrijdag den 6den December a. s. zullen de Postpakketten worden gesloten voor MACASSAR, TIMOR-KOEPANG, DELHI en de MOLUKKEN.

Op Zaturdag den 7den December a. s. voor BILLITON, PONTIANAK en SINGKAWANG.

De daarvoor bestemde Brieven kunnen die dagen worden bezorgd te Weltevreden tot 's avonds 5 uur, in de Stad tot 4 uur.

Vendutiën.

Maandag 2 December, voor het locaal der Weeskamer,

en

Hout-vendutie door *John Pryce* & *Co.*

Dingsdag 3 December, voor het woonhuis van den WelEdG. heer *Timmermans*, door *Gebr. Beijnon*,

en

voor het commissiehuis van *J. Speet.*

Woensdag 4 December, voor het commissiehuis van *Cassalette* & *Co*,

en

Hout-vendutie, door *Cassalette* & *Co.*

Donderdag 5 December, voor het woonhuis van den WelEdG. heer *de Codrika*, door *Cassalette* & *Co*,

en

voor het commissiehuis van *Gebr. Roselje* & *Co.*

Vrijdag 6 December, voor het woonhuis van den heer *C. S. Veit*, door de weeskamer,

en

voor het commissiehuis van *Abeelen, Dennison* & *Co.*

Advertentiën.

Gehuwd:

F. H. J. M. VERMEULEN,
1ste Luit. der Artillerie
met
M. D. WEIJNSCHENK,
EN
E. J. HOEN
met
W. L. WEIJNSCHENK.

DJOCJOCARTA, den 9den November 1861.

Familie en Vrienden gelieven deze als eene kennisgave aan te nemen. (4676)

Getrouwd:

M. L. BONSET
met
S. T. VAN SIPPAMD.

TAGAL, 23 November 1861. (4682)

Getrouwd:

J. W. G. JAESRICH,
met
C. A. L. HEIDMANN,

BATAVIA, den 26 *November* 1861. (4738)

Bevallen van een' ZOON, de echtgenoote van
(4718) W. OGILVIE.

Bevallen van een ZOON, de Echtgenoote van
J. W. DOIJER.

SOERABAIJA, 19 November 1861.
Algemeene kennisgave. (4683)

Bevallen van eene DOCHTER, de Echtgenoote van
W. L. VAN SLOOTEN.

BATAVIA, 20 November 1861. (4692)

Bevallen van een' ZOON, Vrouwe *C. H. Boes Lutjens, Pietermaat.*

BATAVIA, 23 November 1861. (4677)

Voorspoedig bevallen van eene DOCHTER, op den 3den October ten huize van Mevrouw *Yates*, Downshire Place, Paddington, nabij Sydney *H. E. Farnell*, geliefde echtgenoote van

J. C. L. B. FALK.

BATAVIA, 25 November 1861. (4687)

Op heden bevallen van eenen ZOON, *Gesina Wilhelmina Scholten*, echtgenoot van

I. J. J. SNELLEBRAND.

BATAVIA, 28 November 1861.
Eenige kennisgeving. (4742)

Bevallen van een' ZOON, *C. C. E. Cox, Maijer.*
BATAVIA, 29 *November* 1861. (4756)

Bevallen van een' ZOON, *C. H. de Waal*, geb. *Cox.*
BATAVIA, 29 *November* 1861.
Eenige kennisgeving. (4754)

Op den 28 Augustus overleed te Amsterdam onze geliefde Moeder en Behuwdmoeder *C. E. Kambag Freriks*, geb. *Nees*, na een hevig lijden van 6 weken.

A. B. KAMBAG FRERIKS.
C. H. KAMBAG FRERIKS.
de Jong van 't Wout.

POERWADADIE, 16 November 1861.
Landen Pamanoekan en Tjiassem. (4679)

Op den 22 October 1861, overleed te Pamanoekan, mijn geliefde Echtgenoot *Cornelis Rademaker*, in den ouderdom van 34 jaren, mij nalatende drie nog jeugdige kinderen, te jong om het door hun geleden verlies te beseffen.

H. E. RADEMAKER.
(4678) *Weijtingh.*

Op MAANDAG den 2den December 1861
zullen voor het **LOCAAL DER WEESKAMER,**
voor rekening van verschillende Boedels,
worden verkocht:

MEUBILAIR, KLEEDINGSTUKKEN, PRECIOSA'S, SCHILDERSTUKKEN vervaardigd door den Nederlandschen Schilder *Ravenswaaij*, met en zonder Lijsten, HOROLOGIEMAKERS-GEREEDSCHAPPEN, VEREN voor verschillende Uurwerken, PATENTGLAZEN voor Horologiën, een goed loopende REGULATEUR.

Voorts:

PAARDEN, BENDIJS en drie Bamboezen OPSTALLEN, waarvan een met Pannen gedekt, toebehoorende aan den Boedel van wijlen A. M. DE NIJS.

De Secretaris,
(4616) VAN BERCKEL BIK.

Op de VENDUTIE van 2 December,
voor de WEESKAMER,
zal nog worden verkocht:
Een span goedloopende donker bruine

Wagen-, tevens Bendiepaarden,
zijnde inmiddels uit de hand TE KOOP. (4617)

Hout-Vendutie
op Maandag den 2 December 1861,
op het HEEMRADENPLEIN, door
John Pryce & Co.
(4709)

VENDUTIE
Dingsdag den 3 December 1861,
wegens vertrek:
voor het woonhuis No. 23 van den WelEdG. Heer
L. J. F. TIMMERMANS,
Kapitein der Infanterie,
in het Kampement te WELTEVREDEN, door
Gebroeders Beijnon,
van deszelfs goed onderhouden
INBOEDEL,
voorts:
Een RIJPAARD en een span WAGENPAARDEN, etc. etc.
(4681) GEBROEDERS BEIJNON.

VENDUTIE
***op Woensdag den 4 December* 1861,**
voor het Commissiehuis van
CASSALETTE & Co.,
van:
Speelgoed en Poppen,
Hangklokken en Pendules,
ZEEP, EAU DE LAVANDE, ELASTIQUE BANDEN, KOETSIERSHOEDEN,
porceleinen Vazen en Inktkokers,
40 marmeren Bladen, enz.
(4720)

HOUT-VENDUTIE
op Woensdag 4 December,
op het Heemradenplein,
door
CASSALETTE & Co.,
van
Balken, Dolken, Ribben, Doodkistplanken en Duigen,
(4703)

VENDUTIE
Dingsdag den 3den December,
voor het Commissiehuis van
J. SPEET,
van een groote partij fraai
KINDER SPEELGOED,
dat wegens tijdgebrek op de laatste VENDUTIE niet is geveild, hetzelve wordt in geassorteerde koopen verkocht, ieder koop bestaat in fraaije gekleede en ongekleede POPPEN, Blikken WAGEN, BENDYS en PAARD, KINDER BILLARD, Elastique BALLEN, Glaze en Agathe KNIKKERS, aller fraaiste Glaze POPPEN, LEGKAARTEN, TINNE SOLDATEN, BOUWDOOZEN, en een menigte andere VOORWERPEN.

Verder:

Glas- en Aardewerk, Fransche Madapollams en Chitzen, Leijen, Tafel- en Servetgoed, Fijne Heeren Hemden, alsmede eenige vaten beste BOTER, inhoudende Netto 80 ℔, witte Suiker, in kleine Mandjes, Meubelen, RIJTUIGEN, enz. (4726)

VENDUTIE
op Donderdag 5 December 1861,
voor het Commissiehuis van
Gebrs. Roselje & Co.,
van het reeds voorloopig geannonceerde
SPEELGOED,
hetwelk ten deele heden reeds ontpakt en te bezigtigen is, en bestaande uit: LEGKAARTEN, GOCHELSPELLEN, KEUKENS, SERVIESJES van Porcelein, Pleet en Tin, TRICTAC, LOTO en andere Spelen, WAPENS, CHACOTS, EPAULETTEN, VERWDOOZEN, PASSERDOOZEN, JEUX DE GRACE, MUZIEKDOOZEN, HARMONICA'S, WERKTAFELTJES, etc.

20 trommels St. Nicolaasgoed,
20 blik Bosscher- en Klondjes-Koek,
10 kn. à 1 doz. gedroogde Vruchten,
10 » GEMBER,
20 » à 1 doz. ROODE WIJN,
40 » witte BOURGOGNE, op heele en halve Flesschen.

Savons, Kramerijen, groene en blaauwe Vingerglazen, Friesche Klokken, Gouden en vergulde Hologien.

Japansche en Chinesche GOEDEREN
bestaande:
verlakte Naai- en Fiches Dozen en Sambalbakken, groote en kleine Schutsels, Matten, Porseleinen Vazen, Waaijers, Beeldjes, Dasjes etc.,

voorts:
1 baal inh. 10 p. CAMLETS,
door zeewater beschadigd, alhier aangebragt,
en ten 11 ure:

Een HUIS en ERF
gelegen in blok M, 3de deel, sectie II, sub No. 14, M 4de deel, No. 364, verponding No. 1760.
en
Een HUIS en ERF
gelegen in blok M, 3de deel, sectie II sub No. 245, verponding No. 8937, beiden in *Gang Katapang*, en reeds voorloopig geannonceerd in de bladen van 2 en 6 dezer. (4723)

Japansch Lakwerk.

De ondergeteekenden hebben heden ontpakt, om op hunne
Vendutie van 5 December aanstaande te verkoopen:
eenige weinige stukken **Jap. Lakwerk** (goudlak) uitmuntende door sierlijke bewerking, en bestaande uit:

Ronde Tafeltjes, Werktafels,
Theebladen, Schrijfstafel, etc.

Het schoonste stuk van dit factuur echter is eene
Speeltafel
waarop zij de attentie bijzonder vestigen, als een prachtig voorwerp zoo als er zelden uit Japan hier worden aangebragt.

Een en ander is van af Maandag te bezigtigen.
(4748) Gebr. ROSELJE & Co.

VENDUTIE
op Donderdag den 5 Dec. 1861,
wegens verhuizing voor het Huis laatst bewoond door den
***Heer* A. de Codrika,**
weg naar Tana-Abang door
Cassalette & Co.,
van Mahonijhouten Meubels, Hang-, Muur- en Kroonlampen, groote Spiegels en zeer fraaije Schilderijen, Consoles met Marmerenbladen, Waschtafels met Marmerenbladen, Mahonijhouten Eettafel, Ameublementen, 1 Bureau Ministre, Speeltafels, Kleedspiegel, Kasten, Stoelen, Knapen, Porcelein en Glaswerk, 1 Ruolzzilver stel Tafelgoed, Martevanen enz., enz.

Verder:
Wegens vertrek van 3 span goede en sterke overwalsche PAARDEN, 1 Sandelwood RIJPAARD, TUIGEN, 1 goede MIJLORD, 1 PALANQUIN enz., enz. (4755)

VENDUTIE
***op Vrijdag den 6den December* 1861,**
voor het woonhuis van
C. S. VEIT,
op **BATOE-TOELIES,**
ten overstaan van de Weeskamer,
van eenen netten INBOEDEL, bestaande uit: Mahonijhouten en andere **MEUBELEN**, SPIEGELS, SCHILDERIJEN, HANG- en TAFELLAMPEN, RIJTUIGEN, waaronder een zoo goed als nieuwe VIS-à-VIS, PAARDEN, TUIGEN, enz.

Namens de Weeskamer:
De Secretaris,
(4737) VAN BERCKEL BIK.

VENDUTIE
op Vrijdag den 6 December 1861
voor het Commissiehuis van
Abeelen, Dennison & Co.,
van puike Boter, Hang Lampen, en Stolpen, Ronde Tapijten, Zeildoek, Gouden en Zilveren Horlogien, een Factuur pleetwerk (Eletro Metaal.)

8 IJs KISTEN.
100 Rol ASPHALT FILT.
200 Vaatjes DRAADNAGELS van ½ @ 4 duim.
500 SLOEP RIEMEN.
40 vaten Spek.

Voor rekening des Boedels van Wijlen de Inlandsche vrouw Njonja TANAIM,

Drie ERVEN met steenen HUIZEN,
gelegen *Kampong Laksa*, Verponding Nrs. 3287, 4953 en 4954.
(4759)

VENDUTIE
Maandag en Dingsdag,
den 9 en 10 December 1861,
wegens vertrek,
voor het woonhuis van den Hoog-Edel-Gestrengen Heer
J. C. DE KOCK VAN LEEUWEN,
op het Koningsplein,
door
Cassalette & Co.,
van deszelfs keurigen en goed onderhouden
INBOEDEL,
meest van **Europeesch Fabrikaat** en **massief Mahonijhout,** te omslagtig om te beschrijven; — echter dienen bijzonder te worden vermeld: een assortiment CARCEL- en andere LAMPEN van het beste systeem en kwaliteit; SERVIEZEN van *Porcelaine de Sèvres*: keurig KRISTALWERK; ELECTRO- en RUOLZ-PLEETWERK; slechts weinig gebruikt
ZILVER-TAFELGEREEDSCHAP;
EEN PIANINO
uit de Fabriek van **F. Berden & Co.** te *Brussel*,
waardvolle Bronswerken, enz. enz. enz.

Verder:

5 spannen goed gedresseerde en sterke WAGENPAARDEN, waaronder 1 vierspan.
1 goedgedresseerd *Sandelwood* zwart RIJPAARD.
TUIGEN met PLEET gemonteerd, ZADELS, enz.
1 Engelsche REISWAGEN, 1 Engelsche COUPÉ.
1 Brusselsche MYLORD.
1 bijna nieuwe MYLORD uit de Fabriek van *Henrich & Veth* te *Arnhem.*
1 PALANQUIN.

Voorts:

2 melkgevende KOEIJEN.
Een assortiment **BLOEMEN in Chineesche Potten, Tuingereedschappen,** enz. enz.
Alles ZONDAG te voren den 8sten te bezigtigen.

Regeling der Vendutie:

Maandag den 9den: Wagens, Paarden, Koeijen, Tuigen, Bloemen, Dispens- en Keukengereedschappen en het Meubilair in de Bijgebouwen.
Dingsdag den 10den: het Meubilair enz. enz. in het Hoofdgebouw. (4670)

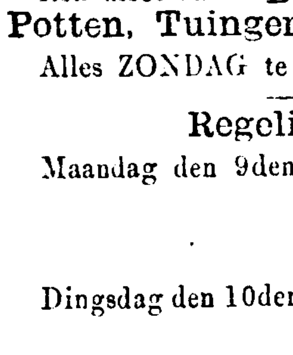

ST. NICOLAAS.

Prachtig Fransch
SPEELGOED,
FRANSCH PORCELLINE PRESENT KOPPEN,
ETAGÈRE VOORWERPEN,
AMERIKAANSCH PLEETWERK,
bij
(4693) ZEEHANDELAAR & Ce.

Van de Pers gekomen:

ZAK-ALMANAK

voor

1862.

Zeer gemakkelijk ingerigt tot het houden van aanteekeningen op elken dag des jaars, vermeerderd met Intrest-Rekening, vergelijkende Tafels van het Handelsgewigt en Ellenmaten van de voornaamste Landen en Plaatsen met het nieuwe Nederlandsche gewigt en maat, alsmede eene opgave van gebruikelijke oude maten en gewigten vergeleken met het nieuw ingevoerd Tiendeelig stelsel.

Prijs *f* 1,50, franco per post *f* 2,—.

Kantoor-Almanak

KLEURENDRUK.

Prijs f 1,—. Opgeplakt f 1,50.

bij

W. BRUINING.

Mede verkrijgbaar bij M. BLOK te Cheribon. (4695)

H. LECOTEY

schilder en verguldder

op Noordwijk nabij de Sluisburg,

belast zich met het schilderen van Vaartuigen (binnen- en buitenwerks), Woonhuizen, enz., het vervaardigen van decoraties in imitatie marmer en hout in alle genres;

herstelt het verguldsel van schilderij- en spiegellijsten, alle lettersoorten en ornamenten van naambordjes enz.

Hij is steeds voorzien van eene groote hoeveelheid gravures achter glas en in lijst, en bestaat bij hem gelegenheid tot herstelling en vernieuwing van alles wat tot het schildersvak behoort. (4531)

Fijn Australia Goud,

in Bladen,

100 (Fouch) of zoogenaamd (MAAS PARADA).

Sumatra STOFGOUD,

(MAAS-KORINTJE).

Menado GOUD, in staven,

bij de Thail of Real.

(4721) J. SPEET.

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

met bijbehoorend Recept voor het gebruik, in het Hollandsch, per dozijn *f* 48,—.

Sulphas Quinini,

per flacon, inhoudende een ons Medicinaal Gewigt, *f* 8,—.

(4671) Bij L. PLATON & Co.

Toko Bandong.

De ondergeteekende neemt de vrijheid mede te deelen, dat bij hem ontvangen is:

Versch

ST. NICOLAAS GEBAK,

en een assortiment van fraai

KINDERSPEELGOED.

(4716) D. P. KESLER.

Bij ZEEHANDELAAR & Co.,

Amerikaansche LUIJERSTOELEN,

idem idem voor Crinolines.

Diverse soorten KANTOOR-LAMPEN.

(4694)

WASDOEK

voor Tafelbekleeding

in fraaije dessins, gebloemd en effen zwarte en roode Franje voor dito.

(4720) GEBR. ROSELJE & Co.

Jacatra

PORTIONS-TAFEL.

Timor en Bima UIJEN

à contant verkrijgbaar. (4697)

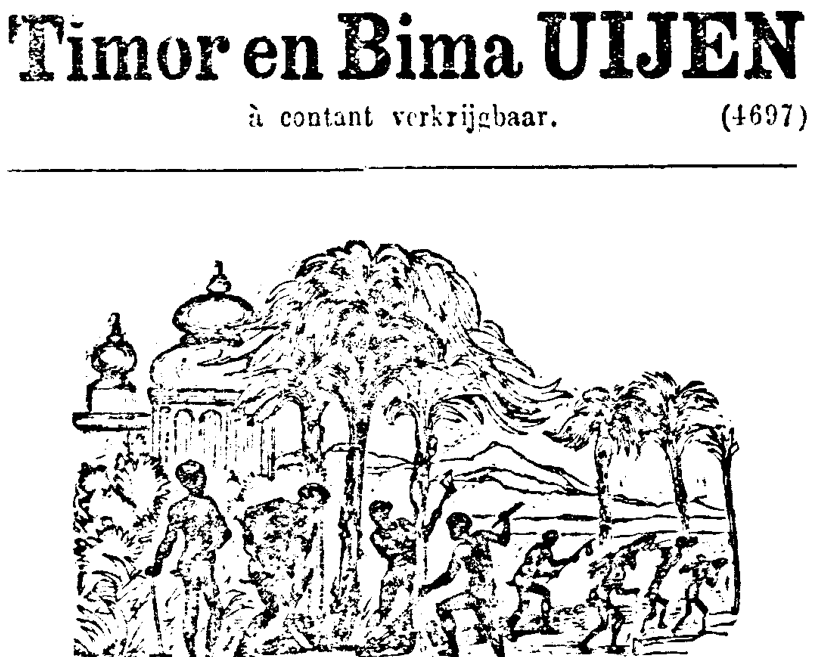

Op nieuw Ontvangen:

2000 fleschen van het wereldberoemd Geneesmiddel

REVALENTA ARABICA

van **BARRY DU BARRY & Co.** te *London*.

Op 1/1 en 1/2 fl. tegen verminderde prijzen à Contant verkrijgbaar bij

(4673) CASSALETTE & Co.

ST NICOLAAS

is op heden alhier aangekomen per »Grootmeester National" en *afgestapt* in de

TOKO NOORDWIJK,

voorzien van een keurig, extra fijn en nieuw assortiment

KINDER SPEELGOED

uit de beste fabrieken van Duitschland, Frankrijk en Zwitserland, zoolas tot dusverre nimmer te dezer plaatse is aangevoerd en te veel om gedetailleerd te vermelden; ook is hij ruim voorzien van

Artikelen geschikt voor Cadeaux,

waaronder zeer fraaije SURPRISES, etc.

Van af den 2den December aanstaande, zal hij dagelijks voor een ieder, zonder onderscheid van rang of stand RECEPTIE geven.

Zoowel de matige prijzen als de groote keuze van goederen, doen hem hopen met een druk bezoek vereerd te worden.

(4751) A. J. BROUWER.

Toko Rijswijk.

Gouden, Cylinder en Savonette

HOROLOGIEN,

Juweelen, Goudwerken, Tafel- en Moderateur Lampen, Pleetwerk, Glaswerk, Chineesche Schaakspellen, Fiches en Waaijers, Lampenkappen in soorten, Speelkaarten, Parfumerien, Schilderijen, (waarvan 4 stuks in olieverw) Hang-Etagères, Stokken, 2 kisten zeer goede Pistolen, Presentglazen, Alcatieven, zeer fijne gegalvaniseerde Messen, Lepels en Vorken, Harmonica's, Muziekdoozen, Pendules, Fransch Speelgoed, geschikt voor St. Nicolaas geschenken, benevens Provisien in blik en een aantal andere goederen,

alles à contant onder Factuursprijs.

(4691) J. C. SAIJERS.

De Zalf en Pillen van Holloway.

De landverhuizers naar Amerika moeten altijd van deze twee geneesmiddelen voorzien zijn. Zij bevatten in zich de geheele verzameling van geneesmiddelen, die in het boek der geneeskunde te vinden zijn, en zij zijn daarbij onveranderlijk in hunne uitwerking.

Deze beroemde Pillen, alsmede de Holloway Zalf, zijn op franco aanvrage te bekomen tegen de ondervolgende prijzen, à contant:

Doosjes Pillen @ *f* 1,—, *f* 3,—, *f* 5,—.
Potjes Zalf „ - 1,—, - 3,—, - 5,—.

Te	*Soerabaya*	bij	LE ROY & Co.
„	„	„	MOSSEMBEKKER & Co.
„	„	„	D. MAURITZ MARTENS.
„	*Banjoemaas*	„	M. S. CHERIMAN.
„	„	„	J. S. MARTERUS.
„	*Probolingo*	„	ZIMMERMANS.
„	*Djocjokarta*	„	DECKENS & Co.
„	„	„	Wed. C. W. VAN DER LAAN.
„	*Soerakarta*	„	M. J. HANSSENS.
„	*Tagal*	„	Wed. VAN DORT.
„	„	„	A. J. VAN DER VOORT.
„	*Cheribon*	„	W. GALISTAN.
„	*Buitenzorg*	„	P. SCHREUDER.
„	*Samarang*	„	DE GROOT, KOLFF & Co.
„	„	„	H. L. DE LYON.
„	„	„	JOOSTEN & Co.
„	„	„	G. C. T. VAN DORP, en de

Hoofd-Agenten voor *Java*,

(4674) SOESMAN & Co.

In Commissie ontvangen:

Een factuur prachtige Amerikaansche WAGENS, TOP BUGGIES, en Amerikaansche STOELEN, in soorten.

(4749) VAN DEN BIESEN & MODDERMAN.

PILLEN CAUVIN.

Deze Pillen zijn

afdrijvend, versterkend, bloedzuiverend,

en geheel en al te zamen gesteld uit plantaardige Stoffen.

De groote werkzaamheid en het gemakkelijk gebruik maken van dezelve een uitstekend geneesmiddel vooral dienstig bij *slepende kwalen der maag, der ingewanden, van de lever en de milt, bij aamborstigheid, zinkings aandoeningen der luchtwegen, der longen, der gal, bij ontstekingen, scheele hoofdpijn en duizelingen.*

Daar zij de vochten des ligchaams zuiveren en de scherpte van het bloed vernietigen zijn zij vooral aan te prijzen bij alle huidziekten, daauwworm of jeukingen.

Geen enkel geneesmiddel is krachtiger om verstoppingen weg te nemen die de zoo bestendige oorzaken zijn van zoo vele **ongesteldheden der vrouwen** en van **IEDER DIE EEN ZITTEND LEVEN LIJDEN MOET.**

Het toenemend verbruik in deze gewesten bewijst meer en meer de hooge waarde van dit geneesmiddel.

Thans verkrijgbaar zoolang de voorraad nog strekt bij de ondergeteekende Hoofd-depôthouders voor den Indischen Archipel, bij de Heeren *F. A. Pringiers*, te Samarang, *de Sturler & Fagnotti*, te Soerabaya, en *A. Bedier*, Poerwacarta.

à f 2,— per Doos.

(In het groot en à contant rabat).

(4672) GEBR. BEIJNON.

A. FOUCAULT,

à l'honneur d'informer le public, qu'il vient de recevoir directement de Paris, par le navire *de Kortenaar*, un grand assortiment

de Jouets pour enfants,

tel que

Joupées de Paris,

MENAGERS,

etc. etc. (4710)

Steeds à contant verkrijgbaar

bij

J. F. TENTEE,

Op MOLENVLIET.

Geconfijte Tamarinden.	Atjar Bamboe.
„ Pala.	„ Djerok Tipies (gevulde).
„ Djeroek.	„ Manga.
„ Liemoen.	„ Tjabé Moeda.
„ Liemoenkoraal.	„ „ Rawiet.
„ Manga.	„ Tjamporadoek.
„ Papaija.	„ Ketiemoen Moeda.
„ Blimbing.	„ Palmiet.
„ Boewa Atap.	„ Biet.
„ Agar Agar.	„ Djagong Moeda.
„ Ananas.	„ Gendria gevuld.
„ Tjermee.	Gendria Assin.
„ Pala (gebloemd).	Visch in Zuur.
„ Papaija Moeda.	Oesters „ „
„ Lobbie Lobbie.	Paling „ „
„ Djeroek Bintang.	Java Kerriepoeder.
„ Gendria.	Kerrie Bengalen.
Arrowroot.	Makassaarsche roode Vischjes.
„ Arin.	„ Stangie.
	„ Olie.
	Kajoepoetie „
	Pinang radja.

Voor bovenstaande artikelen kunnen op franco aanvragen bestellingen worden gedaan ter **Verzending** naar **Europa of elders**, zijnde de prijzen voor

1 Kist, inh. 12 fl. div. INL. ZUREN		*f* 30,—
1 „ „ 12 „ „ INL. CONFITUREN	-	42,50
Voor iedere kist, onkosten	-	1,50

Zullende de meeste zorg voor de inpakking alsmede voor de cognossementen worden gedragen.

Mede te bekomen de vermaarde

geconcentreerde MELK,

en

puike Soerabayasche AARDAPPELEN,

enz.

Alle fleschen zijn voorzien van een etiquet met de naam, waarop men verzocht wordt naauwkeurig te letten.

(4733)

ST. NIKOLAAS

in Stopfleschen, bij

(4727) ZEEHANDELAAR & Co.

Cages Impératrices

à 20 et 30 ressorts.

Sous-Jupes à Volants.

dito Parisiens,

à *f* 7,—, *f* 8,—, *f* 9,— et *f* 10,—.

Corsets Régentes pour le Matin.

dito Médicis.

RIDEAUX,

richement brodés en Tulle et Mousseline, pour fenêtres.

Ce 27 Novembre 1861.

(4701) J. LEJEUSNE.

Puike Manillas No. 2

(4729) bij ZEEHANDELAAR & Co.

J. ROOZENBOOM,

Marchand-Tailleur. Rijswijk.

HEEREN-MODES.

Pas ontvangen een keurig Factuur NOUVEAUTÉS als:

Lakensche Stoffen en Tricots

voor Rokken, Pantalons, enz.

GEKLEURD en WIT PIQUÉ

voor Vesten.

Hoeden en Petten

voor Heeren en Kinderen.

Dames-, Heeren- en Kinder-Bottines en Pantoufles.

Fransche Overhembden,

enz.

Alles volgens den laatsten smaak.

Voorts een groot assortiment Zweepen, Wandelstokken met en zonder degen, Bordeursel en W. Knoopen voor H. H. Ambtenaren.

(4655)

TOKO ESMIOL.

De ondergeteekende heeft de eer het geëerde publiek te berigten, dat zijne TOKO even als vorig jaar ter gelegenheid van het **ST. NICOLAAS-FEEST** zal geopend zijn, ruim voorzien van alle soorten van GEBAK, SUIKERWERK, BONBONS, LETTERS, SURPIRSES, ETAGERE en andere VOORWERPEN, geschikt voor cadeaux, enz., enz.

Verder: dat een der locaen in het Societeits-gebouw **„DE HARMONIE"** zal ingerigt worden tot gebruiken van **IJS**, SORBETS, PUNCH à la ROMAINE, GEBAK, enz., enz.

Zullende aldaar den avond van den 6ien December aanstaande, ook Militaire Muziek gegeven worden.

Beveelt zich minzaam aan, belovende van zijn kant alles te zullen aanwenden wat strekken kan tot veraangenaming van het FEEST.

(4753) J. C. VAN MAMEREN.

BOEKHANDEL LANGE & CO.

Ontvangen:

Overbeek de Meijer, Scheepsgezondheidsleer. Handleiding tot de bewaring der gezondheid van schepelingen. 1ste deel, met Platen.

Niemann, Inleiding tot de kennis van den Islam, ook met betrekking tot den Indischen Archipel.

Eene fraaije collectie **Photographien** in zwart houten en vergulden Lijsten.

Tafel-, Bureau-, Zak-, Reisinktkokers in soorten.

Kwarto **Schrijfmappen, Zakportefeuilles.**

Prentboekjes en **Prenten** in groote sortering, alles zeer geschikt voor St. Nikolaas cadeaux. (4739)

BIJ

ZEEHANDELAAR & CO.

ST. NIKOLAAS SURPRISES,

FRANSCHE WAAIJERS.

(4740)

MACHINERIEN.

PAUL VAN VLISSINGEN en DUDOK VAN HEEL

en

Van Vlissingen, van Heel en Derosne Cail & Co.

AMSTERDAM.

De ondergeteekenden, Agenten van genoemde Fabrikanten hebben thans ten verkoop ontvangen:

eenige stellen CENTRIFUGES,

met *drijfwerk* compleet.

Eene horizontale Stoommachine

van 6 p. kr. en **Stoomketel** van 10 p. kr. hooge drukking met overbrengende beweging voor 4 Centrifuges, liggende *alhier*.

Een Suikermolen

met Cilinders van 24 3/8 × 51 Eng. duimen, met compleet waterwerk en **Stoommachine** van 16 p. kr. met **Ketel** van 20 p. kr. hooge drukking, (liggende te Soerabaja).

Drie compleete Distilleertoestellen

ter vervaardiging van **ARAK**, waarvan 2 voor 16,000 en één voor 12,000 litres, één toestel *alhier* en 2 te *Soerabaya* liggende.

Zij ontvingen nog per ESTAFETTE, liggende bij de Heeren *van den Broek & Veeckens* te Samarang:

Een Suikermolen

met **Cylinders** van 28 × 56 Eng. Duimen met een **waarlooze Topcylinder** en met een dubbel stel KAMRADEREN, om zoowel door WATER als door STOOM te kunnen worden gedreven.

Zij verwachten per *HENRIETTE GEERTRUIDA* en *LOUISE* in **Augustus** van dit jaar uit Amsterdam afgescheept, de volgende

MACHINERIEN:

Eene compleete Vacuum-Installatie met *eene pan* van 7½ Eng. voeten diameter.

Een Suikermolen met Cilinders van 24 3/8 × 51 Eng. duimen, met 2 stel Kamraderen, waarloozen Top-Cilinder en compleet Waterwerk.

Een Suikermolen met cilinders van 24 3/8 × 51 Eng. duimen, aan éénе zijde van Kamwielen voorzien.

Twee Suikermolens met cilinders van 19 5/8 × 35½ Eng. duimen waarvan een *met waterwerk*.

Eenige enkele Centrifuge-Toestellen in stellen van 2, 4 en 6 *met drijfwerk* compleet.

Twaalf stuks Crush- of Breekmolens

om met de hand of met stoom gedreven te worden.

Eenige stellen Suikerpannen voor Batterijen met Brandwerk geheel compleet.

Gesmeed ijzeren ASSEN van groote dimensien.

Een compleet klein GAZTOESTEL tot verlichting van Privaat-Woningen of publieke Gebouwen.

Een Stoomwerktuig van 4 p. kr. hooge drukking zonder Stoomketel.

Zij verwachten mede om *uiterlijk einde October* van dit jaar te worden afgescheept om voor de *volgende oogst* te kunnen gebruiken:

Eene compleete Vacuum-Installatie met **twee pannen** van 7½ Eng. voeten diameter, horizontale Stoommachine, 2 ijzeren Heaters, 3 Stoomketels elk van 35 p. kr. hooge drukking, 3 geslagen ijzeren ontvangers en pijpen tot verbinding.

Terwijl te AMSTERDAM in aanmaak is om spoedig afgescheept te worden:

Eene compleete Vacuum-Installatie met **twee pannen** van 7½ Eng. voeten diameter, horizontale Stoommachine, 2 ijzeren Heaters, 3 Stoomketels elk van 35 p. kr. hooge drukking, 3 geslagen ijzeren ontvangers en pijpen tot verbinding.

Nadere opgaven en teekeningen verkrijgbaar bij DÜMMLER & Co.

en bij den Heer *E. J. Everts*, te Solo. (4734)

Met toestemming van den Resident van Batavia.

Zaturdag, den 30sten November en Dingsdag den 3den December,

Eene Voorstelling

van

RISLEY'S CIRQUE,

vermeerderd met een gedeelte personeel en paarden van het vertrokken gezelschap paardrijders van den Heer LEWIS,

in het nieuwe gebouw op Tana Lapang Glodok.

Het **PROGRAMMA**, dat geheel nieuwe en gevarieërde toeren aankondigt, zal algemeen verspreid worden.

Prijzen der plaatsen:

1ste Rang *f* 2.—, 2de Rang *f* 1.—, 3de Rang *f* 0.50 terwijl er eene *getraliede loge* voor de

Chinesche Dames ingerigt is à *f* 1.—.

KINDEREN beneden de 10 jaren betalen de helft. (4747)

THEATRE.

Under the distinguished Patronage of His Excellency the Governor General.

FAREWELL BENEFIT

OF

PROF. RISLEY.

Wednesday evening next.

Prof. RISLEY having recovered from his late severe indisposition hopes, that on this the occasion of his first Benefit, in Batavia, to meet with a renewal of that Patronage, which has been so lavishly bestowed on him during his progress over three quarters of the civilised world.

The Prof. on this occasion, will be assisted by the following Artistes

Madame HENRIQUES,
LA PETITE MARIE,
Madame FERDINANDO,
Mr. STEBBING,
Mr. TATE,
Mr. DICKENSON,
SIGNOR CARLO,
MONS. EUGENE,
SIGNOR FERDINANDO,
Mr. FORESTINI,
SIGNOR ANGELO,
Mr. ERONI and
Mr. CHARLES RISLEY

Military Band.

Programme.

Part 1.

1. *Overture.* — Orchestra.
2. *Wonderful Aerial Vaulting* in which Mr. Tate and Signor Carlo will throw a series of summersaults over 20 soldiers with muskets and bayonets fixed.
3. *Prof. Risley and Son in La Perche* performing feats never before accomplished by any other Artistes.
4. *The Double Trapeze* by Messrs. Stebbing and Tate (first time in Batavia) this wonderful performance must be seen to be believed.
5. *Marble Statues* by Prof. Risley pourtraying. 1. The *Roman Gladiator.* 2. *Ajax defying the lightning.* 3. *African frightned of the thunder.* 4. *Samson slaying the Lion.*

INTERMISSION.

6. The Beautiful and Classical act called the Grecian Brothers by Messrs. Stebbing, Tate, Carlo and Eroni.
7. Prof. Risley, Son and Pupil in their chaste and elegant divertissement entitled a

Midsummer Nights Dream

or

The Revels of the Graces

This astounding and at the same time ethereal act the Prof. has had the honor of appearing in before her most Gracious Majesty, Queen Victoria, the Emperor of Russia, most of the crowned heads and chief dignitaries of Europe.

8. *The Double Flying Bar* Messrs. Stebbing and Forestini in which Messrs. Stebbing and Forestini will contest for the superiority in summersault throwing, 50 being minimum.
9. *New Transatlantic Sketch* which is at the present time creating such immense sensation in London under the title of

The Arkansas Festival

in which Mr. P. Dickenson (of Barkers Minstrels) will appear, and the renowned Professor Risley will execute his original, far famed, and inimitable.

Cottoncrop Polka.

Cast of Characters.

OLD BOB, with Songs and Dances; Prof. Risley.
YOUNG BOB, with Illustations on an old Cremona recently discovered; Phil. Dickenson.
BOB THE PET, a little spoiled; Mr. Charles Risley.
PET GRIFFIN, an antiquated individual and dealer in sheep skins; Mr. J. North.
Mr. St. LEON } Two celebrated } Mr. Tate.
Mlle. PLUNKETT } Dancers } „ Carlo.

The whole to conclude with a laughable

BALLET D'ACTION,

characters by Mesd. Henrique, Ferdinando, la petite Marie and rest of the Company.

Box Office open from Monday next to Wednesday next from 8 a. m. till 12 when places may be secured.

Tickets *f* 5.—.

Military and Children half price.

Doors open 1/2 past 7. Commence at 8. (4752)

BUREAUHANDEL. W. BRUINING.

Steeds voorhanden eene groote collectie

KANTOORBOEKEN,

in alle formaten, reglures en banden,

POSTPAPIEREN

in diverse qualiteiten,

wit en azuré, gelinieërd en ongelinieërd,

BILLETPAPIER.

groot en klein

ROUWPOST

met bijbehoorende Enveloppen,

PROPATRIA en VELIN-SCHRIJF PAPIER

in soorten.

KARDOES- en PAKPAPIER, VLOEIPAPIER,

prima qualiteit.

(4323)

Bij den Boekhandelaar H. M. VAN DORP,

is van de Pers gekomen:

Handleiding tot de kennis van, benevens het schieten uit getrokken wapens in het algemeen, toegepast op het Indisch tirailleur geweer, door *J. M. BRUIJN*, kapitein der Infanterie.

Uitgegeven met toestemming van het Militair Departement, met 4 platen . . . . *f* 5,—

Franco per post. . . . . » 6,—

Mede verkrijgbaar bij alle BOEKHANDELAREN op **Java** en de **Buitenbezittingen.** (4741)

Commissiehuis van J. SPEET.

Bij den ondeteekende zijn steeds voorhanden:

Fraaije nieuwe
TENTWAGENS, MYLORDS, HANDWAGENTJES, BENDIE'S, PALANQUINS, alles tegen zeer matige prijzen.

(4728) J. SPEET.

Verkoophuis.

Den 5 December zal aldaar arriveeren

St. Nicolaas,

mede brengende een tal van nieuwe nog nimmer zoo door hem medegebragte Artikelen, geschikt voor Cadeaux, waaronder uitmunten:

Fijn bewerkte Palisander & Essenhouten Dameswerkdoozen, Handschoenendoozen, Juweelen Kistjes, Necessaires, Waaijers, Mechanieke, Sigaren Kistjes, Albaste Presse Papier van Marmer en Vogelstuk.

Fransch Speelgoed;

Als Ringsteeken, Vogelschieten, Bouwdoozen, Legkaarten, Uniformen, Theatres met beweegbare Marionetten, Thee en Keuken Serviesen, Prachtig gekleede Poppen, Biscuit en Vergulde Etagère Voorwerpen, Porte montres, Porte Sigares, Asch en Lucifersbakjes in alle vreemdsoortige modellen.

Benevens: Een menigte Pleete Theestoofjes met Transparent, Albaste Glazen.

Alsmede: Fraaije Salon Vogelkooijen.

Goudwerken:

Als Cijlinder en anker Horologien, Broches, Braceletten half en heele Parures, Bloedkoralen, Coliers, Ringen, Manchet en Hemdknoopen, Horologie sleutels, Medaillons, Charivari.

Benevens: Prachtig geborduurde Dames Zakdoekjes, Keurig bewerkte Doopkleeden met Volants en duizend anderen. Hij recommandeert zich in de gunst van zijne vrienden, beloovende, dit jaar voor het eerst in het VERKOOPHUIS arriverende, zeer goedkoop te zullen zijn.

(4750) W. S. VAN HOGEZAND Sr.

VANILLE STEKKEN

50,000 @ tien Centen de drieledige stek

en

Vanille plantjes

lang 3—5 voet @ 25 Centen.

Te bevragen bij den heer

(4730) VAN GELDER, te *Buitenzorg.*

Een Australisch

WAGENPAARD,

kan ook dienen voor **RIJPAARD.**

(4715) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Steenkolen

per pikol, bij

J. WARNEKE.

(4684) *Mr. Smid op Passar Pisang.*

TE KOOP.

Een weinig gebruikt, en zeer goed onderhouden compleet

BILLARD.

(4685) CASSALETTE & Co.

TE HUUR

wegens vertrek,

Een HUISJE, op den weg naar *BAZAAR-BAROE*,

tegenover den Heer KUIJK, waarbij IN KOOP kan overgenomen worden: Een klein zeo goed als nieuw,

Meubilair.

Dagelijks te bezigtigen. (4745)

Een of Twee zeer nette Kamers,

tegenover de Harmonie.

Adres

(4735) J. WISMAN.

Het OF HUIS

OP HET Koningsplein, naast de KERK.

BODDE, *Notaris.*

(4702)

---

een kapitaal HUIS en ERF,

gelegen aan het *Koningsplein Z.Z.* bij de *Race-Loods.*

Te bevragen bij GEBR. BEIJNON en bij den ondergeteekende.

(4698) J. J. J. SNELLEBRAND.

In de Preanger Regentschappen wordt iemand in eene Toco zaak gevraagd, die eene goede hand schrijft.

Adres post restant te Bandong, onder Letter K.

(4717)

Bij eene fatsoenlijke familie te **Breda** bestaat gelegenheid ter verzorging en opvoeding van **twee** of meer **kinderen** met wetenschappelijk toezigt op het te ontvangen onderwijs, voornamelijk ter opleiding voor de **Militaire Akademie.**

Informatien te bekomen bij

A. W. VAN HAEFTEN,

(4686) *te Struiswijk.*

Een JONG MENSCH bekend met LANDELIJKE ADMINISTRATIE, Suiker, Koffij, Gambier en Vanille cultuur, zag zich gaarne geplaatst op eene landelijke onderneming.

Adres No. 4758

(4758) BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

De ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat hij zijne **HOROLOGIEMAKERS-AFFAIRE**

verplaatst heeft van Manga Bezaar naar Pinto Ayer,

in het huis vroeger geoccupeerd door den Heer *Fabri*, en zich tot alles wat het **Horologiemakersvak** en het **Pianostemmen** aanbeveelt.

(4669) C. P. MüLLER.

De Heer **ABRAHAM WILLEM VERKOUTEREN,** heeft onze

Generale Procuratie.

G. BUIJN & Co.

BATAVIA, 27 November 1861. (4725)

Opvoeding en Onderwijs.

De ondergeteekende neemt de vrijheid Ouders en Voogden voorloopig Attent te maken op de aanstaande uitbreiding zijner

Kost- & Dagschool

Voor jonge heeren

Uit den Voornamen Stand.

Het prospectus zal eerstdaags **Circuleren**, zij die met den 1sten Januarij 1862, hunne kinderen als externes of internes wenschen te plaatsen, gelieven daarvan aangifte te doen bij

W. H. SNETHLAGE.

(4743) *Gang Polones.*

PHOTOGRAPHISCH ATELIER,

RIJSWIJK,

VAN

WALTER WOODBURY,

dagelijks geopend van half **acht** tot **12** uur.

(4688)

Singapore Dry Dock.

The **Patent Slip & Dock Co.** are prepared to execute Ship's repairs of all descriptions in the most efficient manner under the supervision of European Ship Wrights and Engineers.

The Dock (opened in March 1859) admits two Vessels at one time, being 400 feet in length, and there is considerable accommodation at the adjoining wharfs.

Information may be obtained at the office of Messrs. **Paterson, Simons & Co.** *Singapore.*

WM. CLOUGHTON, *Director.*

New Harbour, Singapore.

Droogdok te Singapore.

De **Patent Slip en Dock Company** zijn bereid tot het doen van alle mogelijke reparaties aan Schepen en zulks op de meest voldoende wijze en onder opzigt van Europesche Timmerlieden en Werktuigkundigen.

Het Dok (in Maart 1859 geopend) kan twee Schepen te gelijker tijd bevatten, zijnde 400 voet lang en is hiertoe bijzonder geschikt door deszelfs aangrenzende Werven.

Informatien zijn te bekomen aan het Kantoor van de Heeren **Paterson, Simons & Co.** *Singapore.*

WM. CLOUGHTON, *Directeur.*

New Harbour, Singapore. (4731)

Verkoophuis.

Met Po. December zal hetzelve worden verplaatst in het Nieuw gebouwde Local tegenover de

Harmonie.

(4744) W. S. VAN HOGEZAND.

Bataviaasch HANDELSBLAD.

Heeren Inteekenaren op het BATAVIAASCH HANDELSBLAD worden beleefd verzocht, hun *Abonnement* voor het **Eerste Halfjaar 1862** bij tijds te verlengen, ten einde van de geregelde toezending van dit Blad verzekerd te zijn.

Aanvragen om nieuwe Abonnementen worden evenens, met *duidelijke opgaven* van Naam, Voornaam en Woonplaats, bij tijds verzocht, om daarna de oplage te kunnen regelen.

PRIJS PER HALFJAAR:

Voor *Batavia*................	*f* 12,50.
„ *Java*....................	„ 15. —.
„ de *Buitenbezittingen*........	„ 17,50.
„ *Nederland*................	„ 22,50.

Prijs per Jaargang voor de MAIL-EDITIE:

Aan de Drukkerij te ontvangen............	*f* 20,—.
Op *Java*........................	„ 22,50.
„ de *Buitenbezittingen*...............	„ 25,—.
In Europa, franco per Overland-Mail........	„ 27,50.

De Inteekening en Storting der Gelden, alsook voor de Advertentiën, kan mede geschieden bij

de Heeren M. BLOK & Co. en A. A. RUZETTE te *Cheribon.*
„ „ A. J. VAN DER VOORT te *Tagal.*
„ „ SOESMAN & Co. te *Samarang.*
„ „ DE GROOT, KOLFF & Co. te *Samarang.*
„ „ GEBR. GIMBERG & Co. te *Soerabaya.*
„ „ WEIJERMANS & Co. te *Pasoeroean.*
„ „ J. S. MARTHERUS te *Banjoewangi.*
„ „ C. L. VAN DER VOORT te *Madioen.*
„ „ R. H. VAN WIJK, Rz, te *Padang*, en op de *Buitenbezittingen* aan de Kantoren der Stoombooten van den Heer W. CORES DE VRIES.

Ook kan men ingevolge bekendmaking van den Directeur van Financiën d.d. 4 Mei P. l. bij de Hoofden van Gewestelijk Bestuur Wissels en Stortings-Bewijzen erlangen ter overmaking van Gelden.

De Uitgever,
W. BRUINING.

BATAVIA, 20 *November* 1861. (4689)

The Mercantile Fire Insurance Company.

Kapitaal groot 2.000,000 pond Sterling.

DIRECTEUREN:

Voorzitter de Heer *John White Cater*, van de Firma W. Cater, Sons & Co.
2e. „ „ „ *Charles Morrison*, van de Firma Morrison, Dillon & Co.
de Heer *Anselino de Aurovare*, van de Firma A. D. Aurovare & Co.
„ *Alexander Henry Campbell*, van de Firma Finlay, Campbell & Co.
„ *Philip Chas Coran*, van de Firma Covan, Lubbock & Co.
„ *Edw. Cohen*, van de Firma Drake, Kleinwort & Cohen.
„ *Jas Du Baisson*, van de Firma Henckell, Du Buisson & Co.
„ *Pascoe Du Pre Grenfell*, van de Firma Pascoe Grenfell & Sons.
Adolphus Klockmann, van de Firma Klockman & Fesser.
„ *Junius Spencer Morgan*, van de Firma George Peabody & Co.
„ *John Mollest*, in Austin Friars Passage.
„ *George Garden Nicol*, 2e Voorzitter van de Chartered Mercantile Bank of India, London and China.
„ *Peter P. Ralli*, van de Firma *Ralli Brothers.*
„ *John Henry William Schröder*, van de Firma J. H. Schröder & Co.
„ *Robert Smith*, van de Firma Robert Smith & Co.
„ *Frederic Somes*, van de Firma Somes, Mullens & Co.
„ *George Young*, van de Firma Beghie, Young & Co.
(met magtiging het getal Directeuren te vermeerderen).

BESTUURDER:

De Heer *George Henry Whyting.*

AUDITEURS:

De Heer *William Ferguson*, van de Firma Robert Benson & Co.
„ *Charles Richard Harford Junr.*, Lloyds.

KASHOUDERS:

De Heeren *Glyn, Mills & Co.*, Lombardstreet.

PROCUREURS:

De Heeren *Bircham, Dalrample & Drake*, 46 Parliamentstreet, Westminster.

De Directeuren hebben het genoegen bekend te maken, dat zij thans bereid zijn assurantie te sluiten op alle soorten van risico's in het vereenigde Koningrijk.

De premien zullen in alle gevallen zoo laag mogelijk gesteld, en geregeld worden met zorgvuldige inachtneming van den voorgestelden risico. De Maatschappij staat den verassureerden alle voordeelen toe van verbeteringen op het verassureerde gebouw gedaan.

De Maatschappij zal zich steeds onderscheiden door hare vaardigheid en mildheid in de betaling van schaden.

Het gewigt van het onderwerp van assurantie thans beter begrepen en gewaardeerd wordende, zoo is het noodzakelijk dat iedere Maatschappij, welke op zich neemt het verlies door Brand veroorzaakt terug te geven, in staat zij haar vermogen om zulks te kunnen doen, aan te toonen.

Als bewijs van de soliditeit van de **Mercantile Fire Insurance Company** wordt aangeteekend dat haar Kapitaal is:

Twee Millioen Ponden Sterling,

en dat het Kapitaal, reeds betaald en uitgelegd, bedraagt:

Twee Honderd Duizend Ponden Sterling.

De ondergeteekenden, zijn benoemd tot Agenten op *Java* van bovengenoemde Maatschappij; en zullen met de Volgende Mail van Europa ontvangen de noodige documenten ten einde hun te mogen in staat stellen om Polissen van assurantie te verleenen op **Pakhuizen, Goederen** en **Woonhuizen** met **Ameublement** gelegen in de hoofdsteden of nabijheid derzelve.

(4722) THE BORNEO COMPANY LIMITED.

Stoomvaart

IN DEN

INDISCHEN ARCHIPEL.

Het vertrek der Stoomschepen in iedere maand gedurende het jaar 1861 is geregeld als volgt:

van BATAVIA

naar MUNTOK, RIOUW en SINGAPORE
den 1sten en 15den.

naar SAMARANG en SOERABAYA
den 7den, 15den, 22sten en 29sten.

naar BILLITON, PONTIANAK en SINKAWANG
den 8sten.

naar BENKOELEN en PADANG
den 23sten.

van SOERABAYA

naar MAKASSAR, TIMOR KOEPANG, DELHI en de MOLLUKKEN
den 13den.

naar BAWEAN en BANJERMASSING
den 27sten.

Nadere inlichtingen te bekomen bij

W. CORES DE VRIES } te *Batavia* en } te *Soerabaya*

(4690) B. KOPERSMIT & Co. *Samarang*.

De Vertrekdagen der Stoomboot

OENARANG,

naar Samarang en Soerabaya,

zijn voor de maand December bepaald op den 5den en 20sten.

Nadere informatiën bij

de Agenten,

(4732) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Vracht en Passage naar Samarang,

wordt aangeboden met het N. I. Barkschip

ELLEN,

kapitein **WENTHOLT,**

om in de volgende week te zeilen.

(4716) B. KOPERSMIT & Co.

Vracht en Passage naar TJILATJAP

Per

LOOPUIT.

Adres: bij

de Agenten,

(4705) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Voor vracht naar Soerabaija regtstreeks, om spoedig te vertrekken.

wordt aangeboden het Ned. schip

Ary Scheffer,

Kapt. **J. G. KUNST.**

(4700) B. KOPERSMIT & Co.

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het Nederlandsch schip

JACOBA CORNELIA CLASINA,

kapt. **A. J. DELCLISUR,**

hebbende uitmuntende inrigtingen voor Passagiers en voerende een geëxamineerd **Geneesheer.**

Het vertrek zal vermoedelijk begin Januarij aanstaande van Soerabaija plaats hebben.

Adres: bij

de Agenten,

(4712) SCHIMMELPENNINCK & Co.

Batavia en Soerabaija.

Passage naar Amsterdam

wordt aangeboden met het Campagne Klipperfregatschip

Stad Leyden,

Kapt. **J. C. van de Poll,**

zijnde bijzonder ingerigt voor den overvoer van familien. Het vertrek van het schip zal tegen **half Januarij** e. k. van *hier* plaats hebben.

Nadere informatiën te Cheribon bij de heeren *Saportas & Co.*, te Samarang bij de heeren *van den Broek & Veeckens* en alhier bij de *Agenten*

(4736) DÜMMLER & Co.

Naar NEDERLAND,

wordt Passage aangeboden, met het zoo gunstig bekende snelzeilend Campagne Fregat

Kandanghauer,

Kapitein **W. ZEELT,**

thans liggende te PECALONGAN, om in de laatste helft der maand December van BATAVIA te vertrekken.

Dit schip voerende een **geëxamineerd Scheepsdoctor,** en van **ruime hutten** en **kajuiten** voorzien, is uitmuntend geschikt voor den overvoer van Passagiers.

Adres: bij den Gezagvoerder en bij de Agenten te Batavia,

(4757) HAAGER & SCHUURMAN.

Gouvernements-besluiten, Benoemingen, enz.

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Den Raad van Nederlandsch-Indie gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut!

doet te weten:

Dat Hij, in aanmerking nemende, dat onzekerheid bestaat omtrent den zin van art. 57 van het reglement op het heffen van inkomende en uitgaande regten op Java en Madura (staatsblad van 1818 no. 58), en willende voorkomen, dat pogingen tot ontduikeng van 's lands regten nagenoeg straffeloos kunnen worden aangewend;

Lettende op de artikelen 21, 29, 31 en 33 van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Artikel 1. Het reglement op het heffen der inkomende en uitgaanregten op Java en Madura (staatsblad van 1818 no. 58), wordt aangevuld met de volgende bepaling:

„Goederen, waarvan opgave moet worden gedaan bij de algemeene aangiften, voorgeschreven bij art. 29 van dat reglement, en welke daarbij niet worden aangegeven, worden bij ontdekking verbeurd verklaard, behoudens het bepaalde bij artikel 16 der publicatie van 9 Julij 1822 (staatsblad no. 30)."

Artikel 2. Deze ordonnancie trekt in werking te Batavia op den dag harer afkondiging, en elders in Nederlandsch-Indie op den dag, waarop het staatsblad, waarin deze ordonnancie is opgenomen, aldaar ontvangen wordt.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van Nederlandsch-Indie geplaatst, en, voor zoo veel noodig, in de Inlandsche en Chinesche talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voots, dat alle hooge en lage collegien en ambtenaren, officieren en justicieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

Gedaan te *Buitenzorg*, den 21sten November 1861.

L. A. J. W. SLOET.

De Algemeene Secretaris,

A. LOUDON.

(Staatsblad no. 114.)

Bij Koninklijk besluit van den 31sten Augustus 1861, no. 50, is de schout-bij-nacht *G. Vogelpoot* eervol ontheven van de hem opgedragen betrekking van kommandant der zeemagt in Oost-Indie en inspecteur der marine aldaar, met den dag, waarop hij die betrekking aan zijnen opvolger, den schout-bij-nacht *J. May*, zal overgeven, onder dankbetuiging voor zijne daarin bewezene diensten.

Bij Koninklijk besluit van den 10den September 1861, no. 41, is op zijn verzoek, eervol, uit Z. M. militaire dienst ontslagen, met toekenning van pensioen, de luitenant-kolonel der infanterie van het leger in Nederlandsch-Indie *W. J. A. W. Boers*, thans met verlof in Nederland.

Bij Koninklijk besluit van den 22sten September 1861, no. 22, is met wijziging in zoo verre van de laatste alinea van art. 5 van Z. M. besluit van den 18den Februarij 1861, no. 82, houdende toekenningen aan hen, die zich bij de expeditie in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo hebben onderscheiden, alsnog benoemd tot ridder der vierde klasse van de militaire Willems orde, *A. van der Velde*, thans tweede zieken-oppasser aan boord van 's rijks schroef-stoomschip *Samarang* in Nederlandsch-Indie, vroeger matroos der derde klasse op 's rijks stoomschip *Montrado*, mede in Nederlandsch-Indie.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den minister van Kolonien, van 7 September 1861, La. A14, no. 47, is aan den heer *J. R. Klein*, notaris te Batavia, thans met verlof in Nederland, andermaal verleend eene verlenging van verlof voor den tijd van zes maanden, buiten bezwaar van den lande.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den minister van Kolonien, van den 7den October 1861, La. A14, no. 1, is aan dr. *J. K. van den Broek*, laatstelijk gouvernements geneesheer en ambtenaar voor natuurkundige onderzoekingen in Japan, thans met verlof in Nederland, andermaal verleend eene verlofsverlenging voor den tijd van vier maanden, mede buiten bezwaar van den lande.

Civiel Departement;

ontslagen:

op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de postkommies tevens pakhuismeester te Palembang *E. J. van der Linden*;

ontheven:

op zijn verzoek, eervol, van de voorloopige waarneming der functien van directeur van het gymnasium Willem III, dr. *J. Menteman*, conrector dier inrigting;

benoemd:

tot directeur van het gymnasium Willem III, de gepensioneerde kolonel van den generalen staf van het Nederlandsch Oost-Indisch leger *P. van Swieten*, lid van het hoog-militair-geregtshof van Nederlandsch-Indie;

tot notaris te Padang, de candidaat-notaris *J. P. Krabbe*;

tot kommies-ontvanger tevens boekhouder bij den ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Samarang, de ambtenaar op wachtgeld *C. J. Visser*;

tot adjunct boekhouder bij den ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Batavia, de ambtenaar op non-activiteit *F. W. Ziedses des Plantes*, vroeger kommies bij het collegie van boedelmeesteren te Batavia;

tot landmeter, tevens teekenaar bij de opname der djatti-bosschen op Java, *P. W. von Below*, thans als zoodanig bij die opname werkzaam.

Militair Departement;

ontslagen:

eervol, uit Z. M. militaire dienst, met regt op pensioen, de eerste luitenant der infanterie *C. J. Bijler*;

op zijn verzoek, eervol, uit Z. M. militaire dienst, de officier van gezondheid der derde klasse dr. *F. W. M. Hoogenstraaten*;

ontheven:

eervol, van de verdere waarneming der betrekking van onder-constructeur bij den artillerie-constructiewinkel te Soerabaija, de eerste luitenant der artillerie *J. B. Essers*;

benoemd:

tot eersten luitenant adjudant bij den kommandant der velden bergbatterijen op Java, de eerste luitenant *S. P. van Kakum*, van het personeel der artillerie;

goedgekeurd:

Dat door het Militair Departement,

zijn geplaatst:

bij de Infanterie,

bij het 16de bataillon, de in activiteit herstelde eerste luitenant *L. F. Ruzette*,

bij het Materieel der Artillerie,

als eerste luitenant-adjunct, de eerste luitenant-instructeur bij de militaire school te Meester-Cornelis *G. A. Deibel*, met bepaling, dat hij bij zijn wapen wordt teruggevoerd van *à la suite*,

bij de Militaire school te Meester-Cornelis,

als eerste luitenant-instructeur, de eerste luitenant van het personeel der artillerie *H. F. A. Scherer*, met bepaling, dat hij bij zijn wapen wordt gevoerd *à la suite*;

zijn overgeplaatst:

bij de Infanterie,

bij het 1ste bataillon, de eerste luitenant *H. F. W. de Bruijn*, van het 9de bataillon,

bij het 4de bataillon, de kapitein *G. H. Vos*, van het 13de bataillon,

bij het 7de bataillon, de eerste luitenant *J. A. Quack*, van het garnizoens-bataillon van Sumatra's Westkust en onderhoorigheden,

bij het 9de bataillon, de eerste luitenant *P. E. Perk*, van het garnizoens-bataillon der tweede militaire afdeeling op Java, en de tweede luitenant *G. A. von Plotz*, van het 8ste bataillon,

bij het 11de bataillon, de eerste luitenants *J. P. Penning* en *E. Rehmann*, beiden van het garnizoens-bataillon van de Wester-afdeeling van Borneo,

bij het 13de bataillon, de eerste luitenants *C. G. Gehne*, van het 2de, en *M. van Delden*, van het 17de bataillon,

bij het 17de bataillon, de kapitein *J. C. Hamel*, van het 16de bataillon,

bij het garnizoens-bataillon van de Wester-afdeeling van Borneo, de kapitein *N. H. Kornelissen*, van het 4de bataillon;

bij de Militaire Administratie,

als adjunct-intendanten, de eerste luitenant kwartiermeester *F. A. P. J. Hres*,

als adspirant-intendanten, de tweede luitenants kwartiermeester *L. J. van Coevorden*, *A. A. Rip*, *D. W. Muller* en *J. Maurer*;

bij de Artillerie,

bij het personeel, de eerste luitenant *H. L. Kilion*, van het materieel.

Marine Departement;

ontslagen:

op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de geneesheer aan boorp van 's rijks schroefstoomschip *Hertog Bernard*, *J. S. G. Gramberg*.

Het tegenwoordig standpunt der quaestie van den vrijen arbeid.

III.

De regeling bij de wet.

Wanneer men ernstig overweegt wat de *inhoud* eener schriftelijke regeling van den vrijen arbeid behoort te zijn, zal zij aan de behoefte voldoen, dan komt men tot het levendig besef, dat enkele bepalingen omtrent de verhouding van het bestuur tot den vrijen arbeid, omtrent overeenkomsten, voorschotten enz., niet aan het vereischte beantwoorden. Men zal dan beseffen, dat, daar de mogelijkheid, algemeenheid en zuiverheid van den vrijen arbeid voor een groot deel afhankelijk zijn van den toestand der maatschappij ten opzigte van cultuurstelsel, grondbezit en heerediensten, die regeling de *beginselen* moet bevatten waarvan de regering ten opzigte van dien toestand uitgaat, en den weg aanwijzen waar langs zij dien toestand wil verbeteren, ten einde den vrijen arbeid algemeen bestaanbaar en heilzaam te maken. Daarom behoort, als wij wel zien, de regeling in te houden het grondbeginsel: „streven naar een toestand, waarbij de tusschenkomst des bestuurs zal kunnen worden ontbeerd", en voorts de wijze van geleidelijke opheffing der dwangcultuur, gedwongen grondverdeeling, verpligte diensten en geregistreerde overeenkomsten.

Wij verwachten hier het verwijt, dat het door ons voorgestelde beginsel al te radikaal en ontijdig is. Wij gelooven het niet, en meenen dat men kiezen moet tusschen volslagen dwang en geheele uitroeijing der particuliere industrie in de binnenlanden en tusschen een opzettelijken toeleg om allen dwangarbeid beleidvol op te heffen. Eene bevestiging toch èn van dwang èn van vrijheid, ieder op zich zelven, komt ons voor eene tweeslachtigheid te zijn die op den duur tot de grootste wanorde en tot nadeel van *alle* partijen strekken zal. Laat men in de ééne streek dwangcultuur en in de andere vrije ondernemingen toe, dan zal allengs de ontevredenheid van het deel der bevolking, hetwelk zich van de meerdere voordeelen der vrije ondernemingen beroofd ziet door hare indeeling bij het dwangstelsel, opgewekt en gevaarlijk worden. Wordt daarentegen bij de gouvernements-cultures de vrije arbeid ingevoerd, dan zullen de loonen, opgedreven tot de hoogte der betalingen van de particuliere ondernemers, de winsten òf van het gouvernement òf van den contractant doen wegvallen. Van hunnen kant zullen huurders van woeste gronden bij bestendiging van den tegenwoordigen maatschappelijken toestand beroofd blijven van een genoegzaam en toenemend aantal bewoners hunner landen, omdat alsdan inlandsche hoofden en Europesche ambtenaren het verloop hunner tot arbeid verpligte bevolking immer met alle hun ten dienste staande, niet altijd gewettigde, middelen zullen tegengaan. Evenzoo kunnen — wij wezen het vroeger reeds aan — heerendiensten en gemeenschappelijk grondgebruik op den duur niet zamengaan met vrije cultuur omdat, ingeval de verpligte landbouw wordt opgeheven, de aaneengeschakelde velden voor den suikeraanplant, de geregelde werkzaamheden voor suikerfabrieken, de jaren lang uitblijvende winsten die de koffijtuin afwerpt, de vorming noodzakelijk maken van een geregelden handwerkersstand, min of meer uitgestrekte grondeigendommen en ruime kapitalen, hetwelk bij het bestaan van heerendienst en het gemis van individueel landbezit onmogelijk is. Indien men het daarom wel meent met den vrijen arbeid en de orde der inlandsche maatschappij niet wil verbreken, zal men de hervorming niet *gedeeltelijk* maar slechts radikaal kunnen verlangen.

Gelooven wij op de aangevoerde gronden dat in eene regeling van den vrijen arbeid ook de wijze moet worden aangewezen waarop de *dwangcultuur* daarin behoort over te gaan, de rigting, welke de minister van kolonien daarbij wenscht te volgen, is nog te weinig in bijzonderheden ontwikkeld dan dat wij bepaald daarover zouden oordeelen. Bedoelt hij met de vervanging van dwang door vrijwillige overeenkomsten een *gelijktijdigen* overgang daarvan in iedere vertakking van den arbeid op zich zelve, dat zou naar ons oordeel te hevige schokken veroorzaken; wil hij daarentegen een zeker jaarlijks vermeerderend aantal bouws aan de dwangcultuur onttrekken, totdat eindelijk bij welslagen de *geheele* aanplant vrijwillig kan geschieden, een denkbeeld in de bekende brochure van den heer H. J. Lion over *Het kultuurstelsel en art. 58 van het regeringsreglement* ontwikkeld, dan geven wij hem onzen bijval. Bedoelt hij met het behoud der winsten van het cultuurstelsel de *directe* voordeelen door bestendiging van de verpligte levering aan het Gouvernement van suiker en koffij tot zeer lage prijzen, dan beoogt hij naar onze meening een onbereikbaar ideaal. Denkt hij daarentegen aan winsten voort te vloeijen uit vermeerderden uit- en invoer, en vaststelling van belastingen op alle landelijke ondernemingen, dan zijn wij het met hem eens. In één opzigt echter moeten wij ons beslist *tegen* zijne voorstelling verklaren, wanneer hij namelijk de meening ontwikkelt dat vrije ondernemingen niet vlak naast gouvernements-cultures moeten bestaan. Al erkent men toch de bezwaren, door hem gemaakt tegen zulke vereeniging, de overwegingen echter dat eene geheele afscheiding *ondoenlijk* is, daar de minister toch ook op de Gouvernements-fabrieken zelve vrijen arbeid wil invoeren, *ondoeltreffend*, omdat de aan dwang onderworpen bevolking dan van de voordeelen en opleiding door middel van de particuliere industrie beroofd wordt, *overbodig*, omdat toch naar het einddoel: de vrijheid gestreefd wordt en elke overgangsperiode immers altijd bezwaren zal opleveren, die echter in dit geval door eene goede controle zeer zullen worden verligt, deze overwegingen pleiten voor de onbelemmerde toelating der particuliere industrie, zij het vlak naast de Gouvernements-cultures.

Behooren naar ons inzien in den geest van het vorenstaande bepalingen omtrent den overgang van den dwang in den vrijen arbeid in de regeling te worden opgenomen, de nadere bijzonderheden voegen meer eigenaardig in de wet zelve op de uitgifte der cultuur-contracten, waaraan echter de ontwikkelde beginselen der *algemeene* regeling ten grondslag zouden moeten liggen.

Een allerbelangrijkst onderwerp dat wij daarin vervolgens zouden wenschen is, naar wij zeiden, de geleidelijke opheffing van de *gedwongen grondverdeeling*. Is zonder de afschaffing daarvan de vrije arbeid, met name op rijst-, suiker- en koffijcultuur, niet in het groot toepasselijk, aan de invoering van individueel grondbezit is dus thans dringend behoefte alvorens men den dwang aan die cultures ontneemt.

De gewigtige bezwaren, tegen deze invoering gemaakt, kunnen onzes inziens door eene behoorlijke regeling worden weggenomen. De hoofden, zegt men, zullen aldus allengs door hunnen invloed en meerdere rijkdommen het grootste deel der gronden zich toeëigenen. Wij erkennen dat dit gevaar bestaat en in de Oosthoek, waar het individueel grondbezit gevonden wordt, doet zich werkelijk dit treurig verschijnsel voor. Men neme daarom in de regeling de bepaling op, dat inlandsche ambtenaren geene eigenaren of huurders van bouwgrond in de door hen bestuurde streek mogen zijn, gelijk een verbod in denzelfden geest ook voor de Europesche ambtenaren bestaat. De verhooging hunner traktementen is dan echter te dringender noodig, te meer bij de gewenschte afschaffing der cultuurpercenten.

Een ander bezwaar tegen het individueel grondbezit ligt in de waarschijnlijkheid dat de Europaan en andere vreemdelingen dan allengs de meeste gronden zouden koopen of huren en alzoo de inlandsche landbouwer ontaarden in een daglooner. Wij deelen ook in *dit* bezwaar, en gelooven dat, ofschoon ook al het Europeesch kapitaal sommige cultures krachtig zou bevorderen en alzoo Europeesch grondbezit in het voordeel is van de Europesche markten, echter de zwakke inlandsche bevolking allereerst in het regt op haren grond moet worden beschermd. Het regeringsregelement trouwens is daarvoor waarborg, daar het den Gouverneur-Generaal verbiedt gronden te verkoopen en door de bevolking gebruikte landen te verhuren. Men neme derhalve in de regeling de bepaling op dat het, na de opheffing der gedwongen grondverdeeling, aan de inlandsche bevolking met uitzondering der hoofden vrij staat, onder elkander gronden te verkoopen en te verhuren. De meest energieken en ijverigen onder hen zullen alsdan hunne bezitting uitbreiden, eigenaars van zekere ruime uitgestrektheden gronds zullen dan allengs gezind zijn voor eenen Europeschen ondernemer hun land te bebouwen, de bestendiging van het bezit zal de zorg voor het eigendom vermeerderen en toenemende rijkdom te weeg brengen dat kapitalen zich ook allengs in koffijtuinen zullen steken, en de natuurlijke orde zijn hersteld. Men ontrooft ons de overtuiging niet dat het op zulke wijze geprikkelde eigenbelang krachtig en alleen krachtig genoeg zou werken, ook op Java. De vruchten, geteeld in de vrije lucht, zouden misschien wat langzamer rijpen dan het ooft, in de broeikast des dwangs gestoofd, maar het plantsoen der vrijheid zou het spoedig winnen in omvang en kracht.

Omtrent de regeling der *heerediensten* kunnen wij kort zijn. Het heilzaam artikel in het regeringsreglement dienaangaande zal door eene welwillende regering zonder groote moeite worden toegepast, en hoe meer de arbeid betaald en vrij wordt, hoe gemakkelijker het einddoel: de geheele afschaffing, zal kunnen worden genaderd.

Eindelijk behoorde in de regeling naar onze meening de geleidelijke opheffing der *geregistreerde contracten* te worden aangewezen. Voor de gouvernements-cultures, in art. 56 van het regeringsreglement voorgeschreven voor de overgangsperiode, zijn zij misschien voor de suikercultuur, die gemeenschappelijken arbeid vordert, aanvankelijk een heilzame band, zij behoeven echter ook daarvoor allerdringenst herziening. Om het heen- en wederreizen der contracterende bevolking te voorkomen, drage men den controleur en wedono het onderzoek op in plaats van den resident en regent. Men bepale dat de hoofden (niet de oudsten en voornaamsten) als getuigen tegenwoordig zijn, dat de lengte van het contract zich slechts over éénen oogst of één jaar uitstrekke, dat de voorschotten individueel worden uitbetaald, en alle vervolging wegens nalatigheid, uit opligting of onvermogen voortvloeijende, slechts voor den landraad worde onderzocht.

Ten aanzien van allen anderen arbeid dan die uit Gouvernements-contracten voortvloeit, achten wij het best de geregistreerde overeenkomsten, die toch èn ondernemer èn bevolking meer last dan verligting bezorgen, en hen, bij den regtmatigen afkeer des bestuurs om zijn invloed tot de nakoming daarvan aan te wenden, weinig voordeel aanbrengen, voor goed af te schaffen. Ingeval men later bij het ontstaan van rijke grondbezitters contracten op groote schaal met hen zou willen sluiten zal de tusschenkomst van den notaris voldoende kunnen zijn.

Men moge de door ons in hoofddenkbeelden geschetste regeling, omvattende een algemeenen grondslag der aangelegenheden tusschen de inlandsche bevolking en ondernemers in betrekking tot den arbeid, niet in al hare deelen beamen, wij vleijen ons toch dat velen de juistheid zullen erkennen onzer bewering, dat het behandelde onderwerp op breede schaal behoort te worden opgevat en de regeling zich niet moet bepalen tot enkele op-zich-zelf-staande voorschriften.

Maar dan zal men ook met ons beseffen op welke *wijze* die regeling behoort plaats te hebben. Ware alleen eene herziening der bepalingen op de overeenkomsten voldoende, dan zou een besluit van den Gouverneur Generaal of minister misschien voldoende zijn.

De ondervinding heeft echter geleerd hoe de invloed van zulk een besluit kan worden verlamd.

Onmiddelijk na de afkondiging der bepalingen van 1838. Staatsblad No. 50 beperkte de minister hare werking door geheime instructien.

Elk opvolgend Landvoogd gaf daaraan zijne uitlegging en zou van zijne bevoegdheid hebben kunnen gebruik maken haar te herzien, in een geheel tegenovergestelden geest.

Zoo zou ook eene nieuwe regeling bij *besluit* voortdurende met het gevaar van verandering worden gedreigd, en de bestaande onzekerheid ten nadeele van het algemeen belang worden bestendigd. Bovendien moet het betwijfeld worden of de zamenstelling van eene regeling, zoo ruim opgevat, van zulke bepaalde grondbeginselen uitgaande als ons noodig voorkomt, wel tot de bevoegdheid van den Gouverneur Generaal ja zelfs van den minister behoort.

Zoo is het dan duidelijk dat de eenige wijze, waarop de regeling aan hare bestemming zal kunnen beantwoorden bestaat in de vaststelling bij de *wet*. Het is de taak van den minister om, krachtig bijgestaan door de practische adviezen van plaatselijke strekking der Indische regering, een wetsontwerp aan de volksvertegenwoordiging aan te bieden betreffende de regeling van den vrijen arbeid in N. Oost Indië. Indien de wet duidelijk uitspreekt door welk grondbeginsel de regering geleid wordt tegenover de gewigtige aangelegenheid van cultuurstelsel, heerendiensten, grondbezit en particuliere industrie, en op welke wijze zij de toepassing van dat beginsel verlangt, dan eerst zullen minister en kamer, opperbewind en plaatselijk besturen in Indië, inlanders en Europesche ondernemers weten waaraan zij zich hebben te houden en zal de bestaande onzekerheid, wanorde, willekeur en spanning kunnen eindigen.

(*Wordt vervolgd.*)

G.

BIJVOEGSEL BATAVIAASCH HANDELSBLAD

Zaturdag 30 November 1861. No. 96.

Batavia.

Aangekomen en Vertrokken Personen.

Van Soerabaija en Samarang, per *Oenarang*, de heeren Coert en familie, van den Bank, Beijnon, van Hemert, Nahapiet, Doornick, Boomgart, de Clercq, Horst, Aquasie, Boachi Modderman, Veeckens, Meijer, mevr. Biener, de wed. Mourick.

Naar Samarang en Soerabaija, per *Macassar*, de heeren Stort, van Kraaijennoord, Beek, Eschauzier, echtg. en 4 kinderen, Bruijnis echtg. en 3 kinderen, Tuetser, Andreas, van Nooijen, mevr. Andreas, mejufvr. Helling, Bosch.

— Het comité voor de verdeeling der liefdegiften, bestemd tot leniging der door den watersnood op Java veroorzaakte rampen, heeft van het feestvierend comité te Malang eene som van *f* 125 ontvangen, welke door de leden van laatstbedoeld comité tot gemeld doel was bijeengebragt.

Preanger Regentschappen. Op den 14den November zijn in de distrikten Gandasoli en Radjamandala zware regens gevallen, waardoor in de meeste rivieren zware bandjers zijn ontstaan.

De brug in den transportweg van Bandong naar Tjikao, over de rivier Tjigatrat gelegen, is geheel weggeslagen, terwijl die over de rivieren Tjisamang, Tjilele en Tjilalawi zoodanig zijn beschadigd geworden, dat de passage daardoor gestremd is.

Bovendien hebben op dien weg op verschillende plaatsen aardstortingen plaats gehad, terwijl aan onderscheidene waterleidingen veel schade is toegebragt.

Ook zijn bij die gelegenheid 18 buffels verdronken.

De noodige bevelen zijn gegeven om de gestremde passage weder te herstellen.

— Op de hoofdplaats Tjiandjoer is op Zaturdag den 16den November jl. des avonds ten 6 ure 40 minuten, een zware schok van aardbeving gevoeld, welke schok zich in ligteren graad heeft herhaald des avonds ten 6 ure 50 minuten, ten 8 ure 30 minuten en in den ochtend van den 22sten November ten half 5 ure.

De rigting der aardbeving was van het noorden naar het zuiden.

Bali. (October.) Boeleleng. Het weder is meestal droog geweest, terwijl overal in den omtrek van tijd tot tijd zware regens zijn gevallen; de tweede gewassen staan evenwel uitmuntend.

De prijs van de rijst is *f* 6 per pikol.

De handel bleef levendig; er kwamen aan 14 schepen met 886 lasten en 54 inl. vaartuigen, te zamen metende 303 koijangs; — en er vertrokken 10 schepen met 625 lasten en 50 inl. vaartuigen met 342 koijangs inhoud.

Er was te Boeleleng eene familie overgekomen van Bangli met drie kinderen, die dadelijk na hunne aankomst de pokken kregen, aan welke ziekte twee bezweken; — de dessa bleef evenwel bevrijd, welke omstandigheid het vertrouwen op de vaccine zeer deed toenemen, 281 van het mannelijke en 325 van het vrouwelijke geslacht of te zamen 606 individuen werden in deze maand ingeënt.

Djembrana. Het werk aan den weg van de dessa Banjoebiroe naar Indraloka, welke in de maand September reeds voor een groot gedeelte was opengekapt, werd ijverig voortgezet, zoodat den 11den October de geheele weg, ter lengte van $5\frac{1}{2}$ paal door het bosch loopende, op eene breedte van 30 rijnlandsche voeten van boomen was gezuiverd.

Ook aan den weg van Negara naar Banjoebiroe werd veel gearbeid en deze zal waarschijnlijk binnen korten tijd voltooid zijn. De goede verstandhouding van Djembrana met Tabanan, welke in den laatsten tijd eenigzins te wenschen had overgelaten, ten gevolge van een' beleedigenden brief door den regent aan den vorst van dat rijk geschreven, werd, nadat de eerste zich hierover had verontschuldigd, weder hersteld.

De vaccine wordt steeds met goed gevolg aangewend. Twintig kinderen, waarvan elf van het mannelijke en negen van het vrouwelijke geslacht, werden gedurende de maand October ingeënt.

In het begin der maand September vertrokken dertien te Djembrana te huis behoorende handelsprauwen met rijst en tabak geladen naar Singapore. De prijs der carga rijst bedroeg 3,66[5] de pikol datjin.

Banka. (October 1861.) De gezondheidstoestand der bevolking was bevredigend.

De epidemische oogontsteking in de kampongs Gabeh en Slindong-Mesoe, district Pangkalpinang, waaraan in het midden der maand nog een veertig-tal inlanders leden, was op ult. October geheel geweken.

In het algemeen viel er in deze maand veel regen, afgewisseld door enkele droogc dagen.

In de districten Soengeiliat, Merawang en Pangkalpinang is aan de inlandsche hoofden last gegeven tot het onverwijld doen aanplanten van tweede gewassen.

In de afdeeling Djeroek (Merawang) hield de bevolking zich onledig met het aanplanten van gambir, waarvan bij de kampong Poeding 40 à 50 tuinen, ieder van p. m. 50 vademen in het vierkant, zijn aangelegd. Met de aanplant van sago is aldaar ook een begin gemaakt, maar gebrek aan een genoegzaam aantal jonge plantjes ter overbrenging deed die aanplant nog niet bloeijen.

Met uitzondering van het district Soengeiliat, waar de hooger gelegene mijnen in het laatst der maand gebrek aan water hadden, konden de mijnen allerwege door het aanhouden der regens krachtig voortwerken.

In velen daarvan werd reeds een aanvang gemaakt met het smelten van den erts.

Aan inkomende en uitgaande regten is gedurende de maand

October 1861 ontvangen	*f*	3,684.50
en in October 1860	„	2,891.74
Alzoo meer in October 1861	*f*	792.76

De regten, gedurende de 10 eerste maanden van 1861

ontvangen, bedragen	*f*	36,968.87
en in 1860 over een gelijkvak	„	24,577.77
Alzoo meer in 1861	*f*	12,691.10

(*Jav. Court.*)

Soerabaija, 23 Nov. Men meldt ons van Malang:

In den nacht van Zaturdag op Zondag den 17 dezer, heeft er in het district Gondang legie het volgende verschrikkelijke voorval plaats had.

Op 3 palen afstands ten zuiden van het Kending gebergte ten Z. O. van de dessa Tjelomprit, waar zich twee Javanen bezig hielden met het maken van areen suiker, in het bosch, alas Barew genaamd, werd des nachts circa 2 uur, terwijl een hunner Pa Sadinam genaamd, afwezig was, door een' grooten koningstijger de pagger van het huis van genoemden Javaan opengescheurd, en zijne twaalfjarige dochter, die kort daarbij op een balee balee sliep, aangevallen en mede naar buiten gesleept, zonder dat de moeder, die in hetzelfde huis sliep, hiervan iets vernam. Des morgens vo d men het ligchaam van de ongelukkige op eenigen afstand van het huis op eene deerlijke wijze verscheurd. Een gedeelte van den arm was opgegeten, en het aangezigt geheel onkenbaar.

Nadat den volgenden dag berigt hiervan aan het districtshoofd gegeven was, hebben zich onmiddelijk verscheidene bewoners van de omliggende dessa's naar de plaats van het gebeurde begeven, en naar men verneemt is het hun gelukt, den daarop volgenden dag dit ondier op te sporen en af te maken.

Men meldt ons van Bezoekie: den 16 dezer heeft alhier de verpachting over 's lands middelen voor 1862 plaats gehad en het resultaat daarvan is:

Amfioen-pacht, pachtschat	1861	*f* 1600		's maands.
Waarde van de Amfioen	„	„ 3100		do.
Visscherijen te Bezoekie	„	„ 1465		do.
Slagten van rundvee	„	„ 1800		do.
Vogelnest-klippen	„	„ 62		do.
Arak, Rum en Tjioe	„	„ 160		do.
Slagten van varkens	„	„ ——	50 ct.	do.
Visscherijen	„	„ 801		do.
Lombard en Pandjeshuizen	„	„ 81		
TOTAAL.		*f* 9069	50	's maands.

Voor 1862 's maands.	*f*	8600,—
„ do. — waarde van de Amfioen	„	1720,—
„ is verpacht.	„	1775,—
„ —do.—	„	2310,—
„ —do.—	„	500,—
„ —do.—	„	170,—
„ —do.—	„	1,—
„ —do.—	„	1105,—
„ —do.—	„	210,—
TOTAAL 1862.	*f*	16391,—
„ 1861.	„	9069,50
Aldus meer in 1862 's maands	*f*	7321,50

dus in een jaar de enorme som van *f* 87858:—

(*Soer. Court.*)

Nederland.

Amsterdam, 6 Oct. Een groot aantal ingezetenen van Leiden heeft zich bij een uitvoerig gemotiveerd adres tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal gewend, ten einde er krachtig op aan te dringen, dat de Tweede Kamer hare toestemming verleene aan het ontwerp van wet, waarbij verklaard wordt, dat het *algemeene nut* de onteigening, ten name van de Holl. Spoorweg-Maatschappij, vordert van de eigendommen, noodig tot den aanleg van een spoorweg van *Leiden* naar *Woerden*. Aan het slot van dit adres luidt het o. a.: „Adressanten vragen of één tak der wetgevende magt zal verklaren, dat het algemeen nut de onteigening niet vordert, terwijl overal elders aansluiting aan het groote spoorwegnet bevorderd wordt? Zal men de vijfde stad in rang, wat de bevolking betreft, en de belangen van geheel Holland tusschen Haarlem en Rotterdam opofferen, aan den wensch van 's Gravenhage, om een eigen spoorweg op Gouda te hebben? Adressanten verwijzen naar de verklaringen van Gedep. Staten v. Noord- en Zuid-Holland, en zeggen, dat het minstens onzeker is, of de verwerping der wet de daarstelling der lijn 's Hage-Gouda ten gevolge zal hebben, maar zeker, is het, dat die verwerping de aansluiting van den Hollandsche aan den Rijnspoorweg zal beletten".

Zevenbergen, 3 Oct. Met genoegen verneemt men, dat door Gedeputeerde Staten dezer provincie, naar aanleiding der uitmuntend uitgewerkte rapporten van Dr. Ali Cohen en Prof. G. Mulder, eene eindbeslissing is genomen in de sedert 1895 aanhangige zaak, betreffende het waterbederf in de haven alhier, veroorzaakt door een aan de noordzijde der haven opgerigte garancinefabriek, van welke de voor de gezondheid van menschen en vee zoo schadelijke uitvloeisels in gemelde haven uitloosden, waardoor het water in zoodanigen toestand verkeerde, dat het totaal bedorven was, zoo zelfs, dat de zich daarin bevindende visch stierf. Onder anderen zou aan de concessionarissen de verpligting zijn opgelegd geworden om al het van de bereiding van garancine afkomstige water naar elders te doen vervoeren en niet meer in de haven te laten afvloeijen en verder bevolen, dat bij gebreke om hieraan te voldoen de fabriek onverwijld zal worden gesloten en buiten werking gesteld, tot zoo lang zal zijn aangetoond, dat door aangebragte kunstwerken dat water als zuiver en de afvoer daarvan in de haven als onschadelijk kan worden beschouwd.

Men verwacht dan ook, dat door dezen maatregel een einde zal komen aan de veelvuldige en regtmatige klagten, zoo door ingezettenen als autoriteiten bij de Hooge Regering ingediend.

België.

Berlijn, 4 Oct. De quaestie van het monument voor Schiller is gisteren weder bij den gemeenteraad alhier ter sprake gebragt. De onderscheidene comités zijn het eindelijk eens geworden, om naast het gedenkteeken voor Schiller ook standbeelden van Goethe en Lessing te plaatsen, ten gevolge waarvan dat van Schiller niet op de juiste plek zal staan, welke bij het leggen van den eersten steen was aangeduid. Het stedelijk bestuur zal eerlang, naar men hoopt tegen den aanstaanden tweeden verjaardag van het leggen van den eersten steen, de prijsvraag voor Schillers monument uitschrijven.

— In het jaar 1860 hebben bij 1379 schipbreuken 537 menschen het leven verloren, terwijl 2152 menschen uit doodsgevaar door reddingstoestellen zijn gered.

Engeland.

Londen, 2 Oct. Te Manchester en in de meeste steden in dit graafschap hebben de fabriekanten zich genoodzaakt gezien, den arbeidstijd tot drie dagen per week te bepalen, naardien de voorraad katoen te Liverpool met den dag aanzienlijk afneemt. Wanneer de Amerikaansche oorlog niet spoedig eene gunstige wending neemt, zullen zij den arbeid geheel moeten staken.

— Te Dublin werd Maandag in Rotundo Gardens eene wedren te voet gehouden tusschen den Indiaan Deerfoot en John Levett, den kampioen van Ierland. De te doorloopen afstand bedroeg elf mijlen, die door den Indiaan, welke overwinnaar bleef, in $52\frac{1}{2}$ minuten werd afgelegd.

De heer Lehmann, scheepsbouwmeester te Rotterdam, is door het Japansche gouvernement voor den tijd van 3 jaren in dienst gesteld, om in dat rijk eene marinewerf in te rigten en tevens onderwijs in den scheepsbouw te geven. De heer L., die in den loop der volgende maand naar zijne bestemming zal vertrekken, is een Duitscher van geboorte, heeft geruimen tijd in Noord-Amerika doorgebragt, en was laatstelijk aan de werven van de heeren van Hoboken te Rotterdam werkzaam.

Frankrijk.

Parijs, 29 Sept, Op Petrus- en Paulusdag heeft de bisschop van de Petrus- en Paulskerk te Poitiers in zijne rede eene toespeling gemaakt op de politiek; men heeft ten minste als zoodanig aangenomen de volgende woorden:

»Niet Herodes de Groote, of Herodes I of Herodes II, maar Herodes III heeft den heiligen Petrus doen gevangen nemen". De toehoorders lachten elkander toe na het uitspreken dezer woorden.

— Zeker geestelijke te Douville, die uit zijne functiën is ontslagen wenscht te huwen, doch de maire zijner gemeente weigert het huwelijk te voltrekken, op grond, dat Katholieke geestelijken niet mogen huwen. De zaak zal thans voor de civiele regtbank van Périgneux worden behandeld en Mr. Jules Fâvre zal voor den geestelijke pleiten.

— De *Constionnel* bevat het volgende:

»In verschillende correspondentien, die wij tot nog toe, als ons onwaarschijnlijk voorkomende, niet hebben opgenomen, werden sedert eenigen tijd omtrent den staat van zaken te Genève zeer treurige berigten medegedeeld. Thans zijn wij echter genoodzaakt aan de nieuwe bij ons ontvangen tijdingen geloof te staan. Volgens deze schijnt het, dat de onrust die in de straten te Genève heerschte is overgegaan in de gemoederen, terwijl de politie niet meer in staat schijnt te zijn om aan de kwaadwilligheid genoegzamen tegenstand te bieden. De persoonlijke veiligheid heeft bij zulke treurige omstandigheden natuurlijk veel te lijden; m n gaat zelfs reeds zoo ver van te beweren, dat het slechts vijf frs. kost om zich van een politieken tegenstander te ontdoen en dat de Rhone of het meer van Genève dikwijls de stomme medepligtige van plotselinge verdwijningen worden. Den 12den Augustus heeft men twee lijken gevonden, het eene aan den hoek van het eiland Rousseau, het andere aan den oever van het meer; beiden waren door middel van stokslagen om het leven gebragt. Later vond men nog in het meer, het lijk van een jong Fransch ingenieur uit Opper-Savoije, die met eene zending belast en eene poos geleden voedwenen was; het lijk was in eene zak genaaid. Men heeft ook opgemerkt, dat de dagbladen van Genève over deze feiten zwijgen. Men begrijpt, dat door zulk een staat van zaken de belangen van velen zeer benadeeld zijn. Het aantal werklieden dat zich op dit oogenbink in het kanton zonder onderscheid bevindt, wordt op 7000 berekend.

Parijs, 30 Sept. De *Patrie* bevat eene correspondentie van Pizzo (Calabrie) omtrent hetgeen met generaal Borges en zijne maatschappen is gebeurd. Zij luidt als volgt:

„Het is thans om eene ernstige landing te doen, want men verzekert, dat de opstandelingen gemeene zaak maken met de Spanjaarden. De regering deed op de eerste tijding er van in allerijl de nationale en mobiele garden van de Calabrien, versterkt met eenige compagnien linietroepen en een bataillon bersaglieri. naar, Bruzzano optrekken. De Spanjaarden inziende, dat de positie van Bruzzno niet houdbaar was, besloten naar Citanuova op te rukken. Deze stad, die ongeveer 20,000 inwoners telt, was zeer geschikt om tot basis te dienen voor de pogingen tot het in oproer brengen van dat gedeelte der Calabrien. Den 18den vielen de linietroepen en de mobiele garden de Spanjaarden bij Plati aan en dreven ze terug. De vijand vlugtte in wanorde naar Citanuova, waar hij ten tweeden male werd geslagen maar niet verslagen. Acht Spaansche krijgsgevangenen werden dadelijk gefusilleerd: deze ongelukkigen verklaarden, dat zij ellendig bedrogen waren door hunne wervers en naauwelijks voedsel hadden kunnen vinden bij eene hun vijandige bevolking, welke men hun bij de aanwerving als gereed tot den opstand had voorgesteld.

In dien hopeloozen toestand zijn de Spanjaarden en de weinige opstandelingen stellig verloren; de Casino di Fabiani, door welke de bende gemakkelijk in onze provincie had kunnen doordringen, is thans sterk bezet door de mobiele garde van Calimera en compagnien der nationale garde van de nabijliggende streken. De ongelukkige Spanjaarden, die gekomen zijn om ons den burgeroorlog te brengen tot verdediging eener hun vreemde zaak, zullen in Calabrie moeten boeten voor hunne gewaagde en onbedachte expeditie. Alles duidt aan dat de reactie en de rooverijen spoedig zullen geeindigd zijn."

— Men verzekert, dat Frans II van plan is, eene nieuwe expeditie in de provincie Napels te doen, en dat daarvoor 47,000 fr. zullen worden beschikbaar gesteld; dit geld moet echter nog worden bijeengebragt.

— Verscheidene uitgeweken Napolitaansche aristokraten doen een verzoekschrift aan keizer Napoleon 'er teekening rondgaan, waarin wordt verzocht om de herstelling van Frans II door middel van de Fransche wapenen.

Parijs, 1 Oct. Wanneer de koning van Pruissen Compiegne zal hebben verlaten, zal de keizer in deze maand weinige personen ontvangen, daar Z. M. het eerste gedeelte van het leven van Julius Caesar vóór 1 Nov. wenscht uitgegeven te zien.

Duitschland.

Frankfort, 1 Oct. Nopens het ll. Donderdag hier voorgevallen duel wordt nog het volgende medegedeeld. Majoor von der Tann, die, gelijk gemeld is, bij dat duel eene doodelijke wonde ontving, was 61 jaar oud; de kogel trof hem in de regterzijde en beleedigde de longen, ten gevolge waarvan de majoor reeds vrijdag namiddag overleed. Zijne tegenpartij was de officier in Oostenrijksche dienst, baron Fechenbach, die ongeveer 28 jaren telt. Eene woordenwisseling schijnt de aanleiding tot het tweegevecht geweest te zijn. Dit voorval heeft algemeene sensatie verwekt, naardien de heer von der Tann in de hoogere kringen te Munchen zeer gezien en geacht was.

Ingezonden Stukken.

Tractements-verhooging.

Dit woord zweeft nog op de lippen van ieder ambtenaar. Zal het een ijdele klank *blijven?* Het leger, de marine, de ambtenaar ter algemeene secretarie hebben Tractements-verhooging erlangd; de overige ambtenaren zijn vergeten!

Zullen zij vergeten blijven?

Neen, wanneer de beslissing alléén van de tegenwoordige Indische Regering afhangt.

Ja, wanneer de Minister van Kolonien adviezen en voorstellen eenvoudig deponeert ter wille van het batig slot.

Verschil in uitgaven tusschen 1830, omstreeks den tijd dat de tegenwoordige tractementen geregeld werden, en 1861.

Dat intusschen dringende behoefte bestaat aan tractements-verhooging, kan blijken uit ondervolgend staatje:

	1830	1861
Huishuur, 's maands	*f* 40,— Z.	*f* 80,— Z.
Mannelijke huisbediende	„ 8,— K.	„ 10,— K.
Vrouwelijke „	„ 6,— „	„ 10,— „
Koetsier	„ 10,— „	„ 15,— „
Brandhout ℔ Vadem	„ 5,— „	„ 12,— „
Gras ℔ paard	„ 5,— „	„ 8,— Z.
Water s' maands	„ 3,— „	„ 7,50 „
Paarden, ℔ stuk	*f* 40,— @ „ 50,— „	*f* 100,— @ „ 150,— „
Rijst, ℔ picol	„ 5,— „ „ 6,— „	„ 7,— „ *f* 8,— K.
Olie ℔ flesch	30 duiten.	60 duiten.
Kippen ℔ stuk	24 „	45 „
Vleesch ℔ ℔	36 „	60 centen.
Koelieloon	30 „	60 „

De overige uitgaven voor opvoeding, doctor en apothecar, schoeisel enz, laten wij kortheidshalve achterwege. Bij aanschaffing van kleeding, huisraad, keuken en stalgereedschap ondervindt men bovendien dat, in vergelijking van 30 jaren, alles met 100 pCt. gestegen is. Om de prestige op te houden wonen dan ook vele ambtenaren in kampongs en achterbuurten! hunne kinderen, nog te jong om ter schole te gaan, worden, ondanks de ouders, bekend gemaakt met gedachten, woorden en daden der omwonende inlandsche bevolking, die wij liefst niet beschrijven, maar waarvan het jeugdig gemoed de verderfelijke indrukken bewaart.

Ons is een familie bekend, die gebukt gaat onder eene zoodanige *fatsoenlijke armoede;* ons is het bekend, hoe de vader, gedrukt door huisselijke zorgen, met meer dan *gewone inspanning*, met moeite zijn arbeid verrigt, hoe de moeder, door eenig haak-, knoop- of breiwerk aan de huizen rond te zenden: (een gepermitteerde bedelbrief) tracht te voorzien in de uitgaven van het huisgezin, en, van dat zuur, bij flaauw lamplicht, verdiend geld nog een paar guldens afzondert, om, na eenige maanden sparens, òf het stoffen-jasje haars echtgenoots met een nieuw te verwisselen òf voor zichzelve een hoogst eenvoudig kleedje en voor hare lieveling iets noodwendigs aan te schaffen.

Dit zijn nóódige uitgaven geweest, maar moet men zich daartoe bepalen? mag men zich niet iets beters aanschaffen, wanneer toch de eerste maatschappelijke kringen zich gaarne openen voor goede opvoeding, onberispelijk gedrag en minzame inborst! — is het dan niet hard zich daarvan uitgesloten te moeten zien door oorzaken buiten eigen schuld; door *force majeure?*

Bovendien de Regering verlangt dat de ambtenaren de gezelschappen bezoeken, waar het bon ton is zich te laten vinden.

Wij zijn overtuigd dat het niet het verlangen der Regering is, dat diezelfde man, diezelfde vader, om geene schulden te maken, zich met een ontbijt vergenoege, bestaande uit *droog* brood en thee; (boter is te duur) zich te elf ure tevreden moet stellen met een paar stukjes *droog* brood; (kommies brood) en pisang, uit schaamte voor zijne mede-ambtgenooten achter de lessenaar verorberd.

Het kan ook het verlangen der Regering niet zijn, dat diezelfde ambtenaar, zijn middagmaal doe bestaan uit wat rijst en sajor, opgeluisterd door een vischje, wanneer de bewonderingswaardige zinnigheid en het overleg zijner goede vrouw daarvoor een paar centen heeft kunnen afzonderen.

Ziedaar fatsoenlijke armoede.

Geen wonder dan ook dat vele ambtenaren ongehuwd blijven — en waar moet het heen; wat moet er van de Indische Maatschappij worden, indien de welopgevoede indische meisjes niet *kunnen*, de jongelingen, bij weinig lotsverbetering en sukkelende met een ellendig inkomen, niet *willen* huwen, en zich liever troosten met het: quand on n'a pas ce qu'on aime, il faut aimer ce qu'on a, in practijk te brengen.

En de Regering wil dat men zedelijkheid betrachte!

Maar hoe dan, op welke wijze? Huwen op onvoldoend tractement?

Diezelfde Regering verlangt dat hare ambtenaren veel en goed werken. Maar is dan ook hier niet het Engelsche beginsel van kracht: goed werk, goede betaling?

Men zegt, de tegenwoordige Minister is liberaal; dan is hij ook regtvaardig, en een zegen voor Indie; — in dat geval kunnen de ambtenaren ook met goed gevolg op tractements-verhooging hopen. Hij die ruiterlijk spreekt en flink handelt, zal, voorgelicht door de tegenwoordige regtvaardige regering, het belang der Indische ambtenaren niet over het hoofd willen zien, en zeker gaarne de gelegenheid willen te baat nemen om in dankbare zegening te blijven bij menigen huisvader, bij menige huismoeder; bij zal in menig huisgezin tevredenheid willen geven en uit menig hart verdriet en zorgen wegnemen.

L.

Waarde Redacteur!

Met genoegen las ik onlangs in een der nieuwsbladen (ik meen in de *Java-Bode*) dat de kapitein *van Boven* voornemens was, eerlang eene herziening (*) der algemeene orders voor het Indisch Leger uit te geven, en wel in dier voege, dat alle orders die betrekking op ééne zaak hebben, onder hetzelfde hoofdstuk vereenigd zullen worden.

De kapitein *van Boven* bewijst hiermede het Indisch Leger een groote dienst, want die orders, gedurende een 30tal jaren, nu eens onder dezen dan weder onder dien vorm uitgegeven, vormden, met hare ampliaties, alteraties en contraorders te zamen, voor oningewijden met regt *een gewrocht der duisternis.*

Het ware te wenschen dat ook andere militaire bepalingen, orders, reglementen en wetboek aan eene herziening werden onderworpen, want bij het lezen van sommige daarin voorkomende bepalingen moet men van verbazing de handen in elkander slaan.

Het lust mij hier een paar voorbeelden aan te halen:

1°. *Straffen voor officieren zijn geheim.*

Evenwel wordt, wanneer een officier met streng arrest gestraft is (en dit gebeurt om een »haverklap") een schildwacht voor zijne woning geplaatst, om aan alle militairen en burgers bekend te maken, dat in dit huis een boos officier woont, en hen zich in gissingen te doen verdiepen, aan welk misdrijf die officier zich toch wel heeft schuldig gemaakt, zijn sabel wordt door een onder adjudant (een inferieur) afgehaald, niettegenstaande het zijn wettig eigendom is; de gestrafte officier heeft er misschien bovendien nog twee in huis, dus het afvragen van één sabel is maar poera-poera, en om aan de inferieuren te doen weten dat de officier gestraft is. Op marsch marscheert hij zonder sabel. En dit alles noemt men *geheim.*

2°. *De met policiekamer en provoost gestrafte soldaten zullen op marsch bij de achterwacht met de rok omgekeerd marcheren.*

Als nu een chef dit artikel wil naleven, krijgt de achterwacht geheel het aanzien van een reizenden hansworsttroep.

3°. *Wanneer een militair vermeent door zijne chefs onbillijk gestraft te zijn, kan hij verzoeken dat dit door eenen krijgsraad worde onderzocht, en als zijne klagte billijk bevonden wordt, zal zijn onregt geboterd worden, door...... de ondergane straf van zijn strafregister te schrappen.*

Wat is echter als voorwaarde hierbij bepaald? Dat de klager zich *in arrest* begeeft! Hij kan zijn regt niet verkrijgen dan door zich dieper en dieper in straffen te wikkelen! En dit heet de wil des konings toepassen, die verlangt dat de supérieur den intérieur als vader behandelt! Trouwens: een vader die zijne kinderen lieft heeft kastijdt ze.

Gesteld eens, dat een officier vreesselijk onregt is aangedaan door een zijner chefs, dan moet hij, wil hij zich niet als iemand zonder karakter, alles laten welgevallen, beginnen met zich in arrest te begeven. Nu volgt eene regtszaak; hij komt voor den krijgsraad, en, zoo deze hem volgens zijne meening ook onbillijk behandelt, later in appèl. Acht maanden verloopen er eer deze zaak is afgehandeld. De reclamant moet zoo hij niet te Batavia is) vendutie houden, want hij wordt opgezonden naar Batavia. Hij verliest bij die gelegenheid *f* 150,— à *f* 200,— op zijne goederen; te Batavia moet hij een advocaat nemen, die hem *f* 100,— à *f* 150,— kost; hij logeert (zoo hij zijne kameraden niet wil lastig vallen) in een logement à *f* 5.— daags *f* 150,— 's maands; na bovendien 8 maanden arrestant geweest te zijn wordt hem gezegd: »Mijnheer, gij hebt gelijk gehad, men heeft u onbillijk behandeld, men zal uwe straf roijeren." Zijn regt koopt hij dus (niettegenstaande hij hierop als burger van den staat aanspraak heeft) voor *f* 350,— plus zijne onkosten in het logement gedurende eenige maanden, plus acht maanden gevangenisstraf.

Gedurende zijne gevangenisstraf doet hij geen dienst; hij, die regt wil aangedaan worden, mag niet in de gelederen dienen! Het leger, dat dikwijls groot gebrek aan officieren heeft, verliest hierdoor een geruimen tijd een officier; de kameraden moeten zijne dienst verrigten en de reclamant raakt ten achteren door niets te doen; want stilstand is achteruitgang.

En nu vraagt gij welligt, waarde Redacteur! was is nu de straf van de chefs, die oorzaak van dit alles zijn, die aanleiding hebben gegeven, dat de inférieur, door zijn regt te doen gelden, zich in schulden heeft moeten steken, waarvoor hij later weer gestraft wordt? Ik moet u echter hierop antwoorden:

Wat met dezen dan geschiedt,
Dat verhaalt ons 't liedje niet.

Dit echter kan ik u zeggen dat de kosten van het proces ten laste van den lande komen, behalve de kosten, die door den reclamant gemaakt zijn, dezen betaalt hij zelf.

Dit zijn een paar staaltjes van militaire reglementen en bepalingen; wij zouden nog eene menigte anderen kunnen noemen, doch wij achten dezen voldoende om de aandacht er op te vestigen, dat het meer dan tijd wordt dat er eene herziening kome.

Een vriend van regt en billijkheid.

(*) ? *Red.*

In de Residentie Rembang zijn drie geneesheeren, één te Rembang, één te Toeban en één te Bodjonegoro met de civiele geneeskundige dienst belast, terwijl er in de geheele Residentie Japara, die gewis eene der rijkste, belangrijkste en uitgestrektste van Java is, slechts één geneesheer aanwezig is.

Hoe ijverig de tegenwoordige geneesheer ook is, zoo is het hem onmogelijk aan al de ingezetenen die hulp te verleenen, waarop zij, als mensch, aanspraak mogen maken.

De groote afstand van de woonplaats veler ingezetenen van de standplaats des geneesheers, zijnde Pattie, is vooral voor de mingegoeden eene bijna onoverkomelijke hinderpaal, om geneeskundige hulp in te roepen.

De enorme onkosten, die er aan verbonden zijn, wanneer men, op eenen afstand van 40 paal wonende, den geneesheer laat komen, zijn onmogelijk te bestrijden door eenig gouvernements ambtenaar en hoe weinige particulieren kunnen zich die uitgaven veroorloven!

Bij plotselinge en eene zich spoedig beslissende ongesteldheid kunnen zelfs zij, die het voorregt hebben met aardsche goederen gezegend te wezen, niet tijdig genoeg geneeskundige hulp erlangen.

Dientengevolge wordt men in deze Residentie dikwerf genoodzaakt geruimer tijd pijn en smarte te lijden, dan wel noodig zoude wezen en ook is men hier blootgesteld aan de mogelijkheid zijne dierbaarste betrekkingen te verliezen, die men ingeval van bij tijds aangebragte hulp, weillgt nog vele jaren om en bij zich zoude kunnen zien.

In het belang van al de ingezetenen der Residentie Japara, in dat der Javaansche bevolking en der Europeesche ingezetenen van de Assistent-Residentiën Koedoes en Japara in het bijzonder, zoude het daarom meer dan wenschelijk wezen, zoo er voor de nieuwe Assistent-Residentie Koedoes één geneesheer benoemd werd, die tevens belast werd met de civiele geneeskundige dienst der Assistent-Residentiën Koedoes en Japara terwijl de tegenwoordige geneesheer zoude kunnen belast worden met de civiele geneeskundige dienst der Regentschappen Pattie en Joana.

Een geneesheer zoude daar gewis een zeer ruim bestaan voor zich en zijne familie kunnen vinden; ten eerste, daar er in den omtrek van Koedoes een groot aantal fabrieken zijn, ten tweede, dewijl de bevolking aldaar eenen zeer hoogen trap van welvaart heeft bereikt.

Moge de gedachte zoo menig lijden te kunnen verzacht n of bekorten, hen die bovengenoemde zaak kunnen bevorderen, aansporen tot het bewerkstelligen daarvan!

Eene groote weldaad zoude daardoor aan de inwoners der Residentie Japara bewezen worden.

Een ingezetene van Japara.

Niets nieuws onder de zon.

Mijnheer de Redacteur!

Dezer dagen vond ik ergens een nummer der *Samarangsche Courant* liggen, welk weet ik niet meer; het is een nummer van deze maand, dat weet ik wel; ook herinner ik mij dat er eene Chinesche vertelling getiteld Kia-Shing in het feuilleton staat, die sprekend veel overeenkomst heeft met de Chinesche vertelling Kia-Shing van Mevr. Bosboom-Toussaint in den Almanak voor het Schoone en Goede van 1851. Hieruit zult u zeker wel kunnen nagaan welk nummer ik bedoel.

In dat nummer nu staat een stukje, geteekend W. J. Brouwer; over de Quadratuur van den Cirkel, met eene figuur er bij, die, ofschoon niet geheel zuiver toch den letterzetter eer aan doet.

De schrijver verbeeldt zich eene nieuwe constructie voor de quadratuur van den cirkel gevonden te hebben. Zijne constructie geeft eene lijn aan, die gelijk is, zoo als hij zelf zeer juist berekent, aan

$$\sqrt{(\tfrac{3}{4})^2 + (\tfrac{1}{4})^2}$$

en deze zoude gelijk zijn aan het vierde gedeelte van den omtrek des cirkels.

Hoe de S. daaraan komt zegt hij ook: „bij meer dan honderd, op tamelijk groote schaal genomen naauwkeurige proeven" zegt hij, „is hem dit overtuigend gebleken" en hij „wil hem, die lust wil gevoelen het ook te onderzoeken, hiertoe een nagenoeg onfeilbaar middel aan de hand geven."

Ik zou de moeite niet genomen hebben, Mijnheer de Redacteur, om u hiermede lastig te vallen, en u een plaatsje in uwe kolommen te verzoeken voor de quadratuur van den cirkel, ware het niet dat de heer Brouwer mijn' over-bet-over-oud-oom verkeerd beoordeelt. Hij vervolgt namelijk: „Een ander betoog kan ik niet leveren, doch staat hier tegenover dat ook LUDOLFF niet anders dan door *meten* heeft kunnen vinden, dat de middellijn eens cirkels 3.1415926 enz. malen in de omtrek is begrepen, welk getal volgens mijne berekening gelijk nader blijken zal, niet juist is."

Ter rectificatie moge nu het volgende dienen:

1°. Mijn over-bet-over-oudoom Ludolf van Ceulen, heeft de lengte van den omtrek des cirkels *niet* door *meting* gevonden. Hij volgde den weg, door Archimedes het eerst ingeslagen die ook in de leerboeken der lagere meetkunst, van De Gelder, Lacroix enz. is aangegeven, namelijk door de omtrekken te *berekenen* van een' ingeschrevenen en omgeschrevenen veelhoek van een groot aantal zijden.

2°. Hij heeft deze berekeningen beschreven in een werk getiteld: Van den circkel, daer in gheleert wordt te vinden de naeste proportie des circkels-diameter teghen synen omloop, daer door alle circkels recht ghemeten connen werden. Item, aller Figueren-syden in den circkel beschreven, beginnende van den 3, 4, 5, 15 hoeck, in Irrationale ghetallen te brenghen, enz... alles door Lvdolf van Ceulen, geboren in Hildesheym, beschreven ende in druck ghebracht. Ghedruckt tot Leyden, bij Joris Abrahamsz. van den Marsse; voor Joost van Colster, Boeckvercooper, anno 1615.

3°. In dit werk *berekende* mijn over-bet-over-oudoom den omtrek langs drie verschillende wijzen, telkens door herhaalde verdubbeling van het aantal zijden des in- en omgeschreven veelhoeks. De omtrek van den cirkel is altijd grooter dan die van een ingeschreven' veelhoek, en kleiner dan die van eenen omgeschreven' veelhoek. Van den vijfhoek overgaande op den tienhoek, 20, 40, hoek enz. kwam hij tot den omtrek van den in- en omgeschrevenen 10.485.760 hoek. Van den vierhoek kwam hij even zoo op den 8, 16, 32 hoek enz., tot den 1.073.741.824 hoek. En eindelijk van den vijftienhoek aanvangende kwam hij na 32 verdubbelingen tot den 64.424.509.440 hoek. Alle drie deze berekeningen gaven hetzelfde resultaat, dat namelijk de omtrek des ingeschreven veelhoeks iets kleiner, de omtrek des omgeschreven veelhoeks iets grooter was dan 3.14159265 enz. maal de middellijn.

4°. Het is dus geene *meting* maar eene zeer juiste *berekening* die mijn' braven over-bet-over-oudoom tot het resultaat geleid heeft, waardoor hij zich eenen onsterfelijken naam gemaakt heeft. Later heeft men wel minder omslagtige wijzen gevonden om hetzelfde te vinden als hij, maar de uitkomst was dezelfde.

5°. Niet onaardig is het dat de constructie, die de heer Brouwer nu bekend maakt, reeds 250 jaren geleden door een' ander' is voorgeslagen, en dat juist door Ludolf van Ceulen er de verkeerdheid van is aangetoond. Hij zegt daarover in het IX Capittel van bovengenoemd werk: „Dewyle dit in der waerheyt alsoo is, ende daer niet valt tegen te seggen, heeft *Carolus* „*Bovillus*, ende *Achair Barbel*, geboren van Ham, een valsche „quadrature ter banc ghebracht, welcke ick vinde beschreven als „volght:

„Een rechte Linie te vinden ghelyck den vierendeel des om„loops." enz. enz.

Ludolf merkt nu eerst op, dat de lengte van de lijn, die genoemde heeren voor een vierde van den omtrek des cirkels aangaven, gelijk is aan $\frac{1}{4}\sqrt{10}$. „Comt $\sqrt{10}$ voor den omloop, als „den Diameter doet 1." — (De constructie van Barbel is dezelfde als van den heer Brouwer, die van Bovillus wijkt er eenigzins van af, maar voert toch tot eene lijn van dezelfde lengte). Ieder, die nog wat van zijne cijferkunst onthouden heeft, zal ook nog wel weten dat

$$\sqrt{(\tfrac{3}{4})^2 + (\tfrac{1}{4})^2} = \sqrt{\tfrac{9}{16} + \tfrac{1}{16}} = \sqrt{\tfrac{10}{16}} = \frac{\sqrt{10}}{\sqrt{16}} = \frac{\sqrt{10}}{4} = \tfrac{1}{4}\sqrt{10},$$

voor één-vierde omtrek, dus $\sqrt{10}$ voor den geheelen omtrek.

„Nu," aldus vervolgt Ludolf, „om te bewysen, dat $\sqrt{10}$ niet „goedt, ende te lanck is, voor den omloop. Als den Diameter „doet 1, maecke ick $\sqrt{10}$ Rationael, ende vinde daervoor meer „als 3 $\frac{16227}{100000}$ (*). Ende boven is ghevonden voor alle syden „eenes 24 houcx, om een cirkel ghescreven, wiens Diameter „doet een, minder dan 3 $\frac{15966}{100000}$, ende is bewyselick veel langher „dan den rechten omloop: Daerom $\sqrt{10}$ (welck meer doet als „3 $\frac{16227}{100000}$) veel te lanck is voor de Circonferentie, dewyle de „waerde van dien langher, als boven te lanck bewesen is, etc."

6°. Als de heer Brouwer door proeven, zich van de juistheid zijner constructie overtuigd heeft, dan zijn die proeven niet zeer naauwkeurig genomen. Want nemende de middellijn = 100 streep, dan zal eene naauwkeurige meting van den omtrek des cirkels hem iets minder hebben moeten geven dan $314\frac{1}{6}$ streep, terwijl viermaal de door hem gegevene lijn iets meer bedraagt dan $316\frac{1}{5}$ streep; hetgeen nog al van elkander verschilt.

7°. Is het te doen, om tamelijk naauwkeurig den omtrek eens cirkels in eene regte lijn te construëren, dan vindt men eene zeer eenvoudige handelwijze in De Gelder's Beginselen der Meetkunst, (derde druk) VI Boek, § 502, Vraagstuk D, waartoe ik den weetgierigen lezer verwijzen zal, om niet te veel plaats in uw blad aan dit onderwerp te wijden.

Een achter-achter-achter-naneefje van
LUDOLF VAN CEULEN.

(*) Dat wil zeggen er volgen nog meerdere decimalen die verwaarloosd zijn.

Scheeps-Berigten.

Straat Sunda doorgezeild

DATUM		VLAG	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	NAAR
November	22	Engelsch	Asia	Tough	Amoy	30 October	New-York.
„	—	„	Solent.	Passmore	Shanghae	26 „	Londen.
„	—	„	Harmonia.	Barclay.	Singapore	9 November	„
„	—	„	Georgiana	Jones	Amoy	26 October	New-York
„	—	„	Oryx	Hill	Singapore	7 November	Kaap de Goede Hoop.
„	—	Fransch	Jules Cezard	Ropers.	Batavia	20 „	Falmouth.
„	—	Engelsch	Constance.	Christian	Singapore	7 „	Liverpool.
„	—	„	Omagh.	Davidson	„	16 „	Adelaide
„	23	Hamb.	Amazone	Kestergaard	Macao	27 October.	Hamburg
„	25	Spaansch.	Casas	Pardo	Manilla	31 „	Liverpool.
„	27	Nederlandsch.	Constantia	Overgaauw.	Rotterdam	14 Augustus	Order.
„	25	Engelsch	Magna Bona.	Tyson	Foochow	10 November	Londen.
„	27	„	Harvest Home	Harvey	Bombay	1 „	Hongkong.
„	24	Amerikaansch.	Mermaid	Sendder	Foochow	24 October	New-York.
„	23	Engelsch.	Spirit of the Deep	Hewitt.	Shanghae	31 „	Londen.

Aangekomen schepen te Batavia.

DATAM.		VLAG.	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDER.	VAN.	DATUM.	AGENTEN.
November.	27	Russ.	stoom fr.	Sweltana.	Boutakoff	Manilla		Paine Stricker & Co.
„	—	Nederl. Indisch.	bark	Alrachmanie.		Pontianak.		Coulster.
„	28	Nederlandsch.	„	Otto	Rotgans	Cheribon		Maclaine, Watson & Co.
„	—	Nederl. Indisch	„	Kim Heng Soen.		„		Coulster.
„	—	Bremen	„	Ocean Child.	Wencke	China.		Busing, Schröder & Co.
„	29	Nederl. Indisch.	stoom.	Ambon	Vogel.	Soerabaija	26 Nov.	W. Cores de Vries
„	—	„	bark	Ellen	Wentholt	Samarang.	19 „	B. Kopersmit & Co.
„	—	„	„	Alnoer	Marzoekie	„	17 „	Jacobs.
„	—	„	stoom.	Oenarang.	van Hulstyn	Soerabaija.	26 „	Landberg. Bezoet de Bie & Co.
„	—	Nederlandsch.	brik	Catharina Geertruida	Mos	Samarang.	17	Jacometti.
„	—	Nederl. Indisch.	bark	Jadul Barie		Banka.		Coulster.
„	—	„	„	Nomanul Barie	Sahaboedin	Samarang.	45 Nov.	Buys, Jacobsen & Co.
„	—	„	brik	Cheribon Packet		„		„
„	—	„	„	Pasekan		„	15 Nov.	—

Vertrokken Schepen van Batavia.

DATUM.		VLAG.	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
November	28	Nederlandsch.	bark	Grondwet.	Kamminga.	Nederland.
„	—	Nederl. Indisch.	„	Kim Tijat.		Cheribon.
„	29	„	stooms.	Macassar	Bierings	Samarang & Soerabaya.
„	—	„	schoener.	Anna Margaretha	de Jong	Soerabaya.
„	—	Engelsch.	bark	Eleonora	Blaxter	Singapore.
„	—	Oldenb.	schip	O'Thyen	Addicks	Soerabaya.
„	30	Nederlandsch.	bark	Rijnbrandt.	Lange	„
„	—	Nederl. Indisch.	„	Iskanderia:	Varkevisser	Indramaijoe.
„	—	„	brik	Marzoek	Bagawie	„

In lading liggende Schepen te Batavia.

VLAG.	BENAM.	NAMEN DER SCHEHEN.	TONNEN.	GEZAGVOERDERS	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch.	schip.	Kortenaer.	1020	Glazener		J. Cezard & Co.
„	„	Eva Johanna*	979	van Bochove		„
„	schoener	Sint Helena	189	Sterkenburg		„
„	schip.	Ary Scheffer	754	Kunst		B. Kopersmit & Co.
„	„	Koning Willem II	724	van Eyk Menkman		„
„	bark	Grootmeester Nationaal*	755	Giesse		Schimmelpenninck & Co.
„	schip.	Remigius Adolphus	750	Browning		Busing, Schröder & Co.
„	bark	President Plate	751	Harten.		Landberg, Bezoet de Bie & Co.
„	„	Loopuyt	338	van der Hidde	In avarij	„
„	schip	Cornelia	934	de Vries	Nederland.	van Ommeren, Rueb & Co.
„	bark	Nieuw Lekkerland*	680	Hoffman		„
Nederl. Indisch		Sri Palembang				Coulster.
„	„	Ydrosie.	„	Bin Baher		„
„	„	Oedjoeng Pandang				„
„	schip	Fatul Mobarak				„
„	brik	Christian				„
„	„	Ingbie				„
„	bark	Alrachmanie				„
„	„	Kim Hengsoen				„
„	„	Jadul Barie				„
„	„	Sara Eleonora	600	Schuymer	Samarang	Cassalette & Co.
„	„	Java	516	Worthington	Padang	Schimmelpenninck & Co.
„	brik	L'Esperance		Paulus.	Soerabaya	Landberg & Zoon.
„	schoener	de Haai				—
„	schoener	Bintang Tordjoe		Tan Hing		Jacobs.
„	bark	Alnoer		Marzoekie.	Samarang	„
„	„	Nomanul Barie		Sahaboedin		Buys, Jacobsen & Co.
„	brik	Cheribon Packet				„
„	„	Pasekan			Pekalongan	—
„	stoom	Ambon.	346	Vogel	Singapore	W. Cores de Vries.
„	„	Oenarang	600	van Hulstyn	Samarang & Soerabaya	Landberg, Bezoet de Bie & Co.
„	bark	Ellen	242	Wentholt	Samarang	B. Kopersmit & Co.
Engelsch.	„	Eliza Thornton	417	Maxwell	Londen	Martin, Dyce & Co.
„	„	Eagle	412	James	Singapore	„
„	„	Eugene.		da Silva		—
Hamb.	„	Kalimaas	3 8	Spring		Metzendorff, Wilmans, R. & Co.
Amerikaansch.	schip	Agnes	397	King	Australie	Paine, Stricker & Co.
„	„	Rosette	396	Pierce	Sydney	„
Zweedsch.	„	Oscar 1ste.	634	Claese		Pitcairn, Syme & Co.
Hanov.	„	Kroonprins Ernst August	600	Wilder		Bahre & Kinder.
Brem.	bark	Ocean Child	508	Wencke		Busing, Schröder & Co.

Factorij Schepen zijn aangeduid met een *

Handelsberigten.

Batavia 29 November 1861.

VRACHTEN.

VLAG.	N A A M.	Tonnen.	BESTEMMING.	VRACHTPRIJS & BIJZONDERHEDEN.
Ned.	*Cornelia*	934	Rotterdam	Bevracht @ f 102½ ℔ last voor Suiker, f 92½ voor Rijst, en f 120,— voor Arak, *hier* en *Passaroeang* te laden.
„	*Stad Leijden*	436	Amsterdam	f 105,— voor Suiker, te *Cheribon*.
Amer.	*Ceylon*	717	Kanaal om orders.	£ 3:10/. ℔ ton voor Suiker naar Groot Brittanië, of £ 4/—. naar de Continent; *Soerabaya* en *Passoeroeang* te laden.
Ned.	*Bantam*	354	Rotterdam	f 105.— voor Suiker, en f 95,— voor Koffij *Samarang* te laden.
Oldenb.	*o'Thyen*	621	Amsterdam	f 105,— voor Suiker, te *Probolingo* en *Soerabaya* te laden.
Amer.	*Agnes*	397	Australie	£ 3 naar *Melbourne*, of £ 3.5/. naar *Sydney* voor Suiker in zakken; *hier* en *Cheribon* te laden.
„	*Mary Bradford*	802	Kanaal om orders.	£ 3.10/. voor Suiker naar *Groot Brittanie*, of £ 4, naar de Continent; te *Soerabaya* en *Pasoeroeang* te laden.
Ned	*President Plate*	751	Rotterdam	f 102,50 voor Suiker, f 92,50 Rijst, en f 125,— Arak; *hier* te laden.
„	*Ary Scheffer*	754	Nederland	Voor de te huis reis in *Australie* bevracht.
Zw.	*Oscar 1ste*	634	Kanaal om orders.	£ 4.10/. voor Suiker naar *Groot Brittanie*, of £ 5, naar de Continent; *Soerabaya* en *Passaroeang* te laden.
Ned.	*Resident van Son*	677	Rotterdam	f 100,— voor Suiker te *Soerabaya*.
„	*Koning Willem 2*	724	Amsterdam	f 102,50 voor Suiker, en f 95,— Tabak, *Soerabaya* te laden.

ONBEVRACHTE SCHEPEN.			DIVERSEN.		
Ned.	*St. Helena*	189	Ned.	*Remigius Adolphus*	750
„	*Electra*	1117	Hamb.	*Kalie Maas*	338

Eleonora (Eng.) in lading naar *Singapore*, *Vellore* (Fr.) voor eigen rekening geladen naar *Frankrijk*.

INVOER.

Madapollams. Holl. wit en ongebl. Voor het oogenblik bestaat er geen vraag. Houders ferm. Eng. wit en ongebl. Zonder transactien, houders niet genegen zijnde tot vorige prijzen te verkoopen. *Shirtings.* Eng. wit. Kleine afdoeningen tot iets verhoogde prijzen. Ongebl. Geringe verkoopen tot eenigzins hoogere prijzen, terwijl thans door houders eene verdere verbetering van prijs verwacht wordt. Holl. wit en ongebl. Zonder vraag. Prijzen onveranderd. *Weefgoederen.* Moeijelijk te verkoopen. *Baticks.* Beperkte vraag. *Chitsen.* Voor het oogenblik zonder afdoeningen. Saisoen voorbij. *Jaconets.* Gedrukte. Geen vraag. Effen. Beperkte vraag. *Cambrics.* Zeer stil. *Adr. Rood Katoen.* Goede kwaliteit tamelijk gezocht. *Garens.* Ongebl. Prijzen eenigzins hooger, en houders ferm. Adr. rood. Minder gezocht. Groen. Geniet eenige vraag. *Naaigaren.* De Markt overvoerd. *Drills.* Holl. Goede kwaliteit te plaatsen. Eng. Niet veel vraag. Amer. Ontbreekt. Blaauw. Geringe vraag. *Dekens.* Wolle. Verkoop langzaam. Molton. Meer begeerd. *IJzer.* Zweedsch. De vraag iets verbeterd tot de vorige noteringen. Eng. Groote voorraad en zonder vraag. *Staal.* Overvoerd. *Bladkoper.* Lusteloos. *IJzeren Spijkers.* Te plaatsen, naar het assortiment. *Zink.* Moeijelijk te verkoopen. *Spelter.* Veronachtzaamd; voorraad. *Blik.* Met voorraad. *Steenkolen.* Zonder afdoeningen.

UITVOER.

Arak, laatst besteedde prijs f 65,— ℔ legger, thans zonder voorraad. *Cubeben,* niet voorhanden, oogst opgeruimd. *Foelie,* f 30,— ℔ picol, zonder vraag. *Gutta Percha,* zonder voorraad. *Gom Elastiek,* laatst besteedde prijs f 69,— en f 70,— ℔ picol, prijzen dalende. *Gom Dammar,* f 20,50 @ f 23,— ℔ picol, naar kwaliteit, niet ter markt. *Huiden,* Koe f 3,— @ f 3,50 ℔ stuk, Buffel f 3,— @ f 4,50, naar gewigt en kwaliteit. *Indigo,* te Samarang afgedaan @ f 4,75 ℔ ℔, voorraad opgeruimd. *Koffij,* Java en Padang f 37,— ℔ picol nominaal, geen voorraad. *Lange Peper,* niet ter markt. *Nagelen,* f 46,— ℔ picol: laatst afgedaan. *Notenmuscaat* f 50,— @ f 70,— ℔ picol, lusteloos. *Peper,* zwarte Lampongs f 16,— @ f 16,50 ℔ picol afgedaan, witte f 30,— ℔ picol, nominaal. *Rotting,* Banjermassing f 9,50 @ f 10,— en Palang f 6,— ℔ picol verkocht. *Rijst,* eerste kwaliteit Batavia f 165,— @ f 175,— ℔ koyang, gevraagd en schaarsch; tweede kwaliteit Batavia f 145,— @ f 160,— ℔ koyang, gevraagd en schaarsch; Carga ordinaire tot goed f 125,— @ f 130,— ℔ koyang, nominaal niet verkrijgbaar; Padang f 130,— ℔ koyang, afgedaan. *Suiker* No. 16 f 15,— @ f 15⅜ ℔ picol, afgedaan; naar kwaliteit. *Sapanhout,* Manila in Entrepôt f 3,— ℔ picol, verkocht, Bima f 3,— ℔ picol, nominaal; zonder afdoeningen.

SAMARANG, 22 November 1861.

Sedert de laatste mededeelingen ten aanzien van den stand der Invoermarkt dezer plaats, is de stemming voor Invoerartikelen niet verbeterd; aan de eene zijde werden de prijzen gedrukt door de reeds bestaande aanzienlijke voorraden, die nog dagelijks door nieuwe aanvoeren vermeerderd worden, terwijl aan den anderen kant de aanvangende Westmoesson den aftrek doet verminderen, zoodat de omzet thans bijna niets beteekenend is geworden, de meeste noteringen zijn dan ook als nominaal te beschouwen, daar zich weinig of geene koopers voordoen. De noteringen zijn thans voor Holl. *Maddapollams* 5/4 f 4,95, 6/4 f 6,— @ f 6,10 en 7/4 f 6,90. *Calicots* 5/4 f 4,60, 6/4 f 5,60 en 7/4 f 6,60, van deze laatsten vooral is er zeer veel voorraad en de noteringen geheel nominaal. Holl. *Shirtings* gebleekt 5/4 f 7,25 en 6/4 f 9,25; ruwe do. 5/4 f 7,— en 6/4 f 8,25 @ f 8,50: alleen merk Koninkl. Wapen, alles @ comptant op 1 maand. Engelsche witte goederen blijven overvoerd en prijzen nominaal, alleen de *Longcloths* trekken eenige attentie. *Cambrics* lusteloos en zonder vraag. Holl. *Drills* Kon. Wapen f 8,— op tijd; Amer. ontbreken. *Effen Turksch rood Katoen* met kleine vraag voor Holl.; *Chitzen* met grooten voorraad en zeer flaauw gestemd; tot zeer lage prijzen zou men echter goede patronen in vaste kleuren kunnen plaatsen. In *Geweven, Battik* en *Turksch roode goederen* gaat zeer weinig om en bleven de noteringen meest onveranderd. *Naaigaren* dalende. *Laken* mede lager, zijnde er thans veel voorraad, ordinair f 2,— @ f 2,75 voor 8/4, fijn f 4,— @ f 5,— ℔ el. *Molton Dekens* f 1,10 @ f 1,25, 3-els bij 10/4 f 1,50 ℔ stuk te plaatsen.

Metalen zeer flaauw en meestal lager. Zweedsch *Staafijzer* f 12,— @ f 12,25 ℔ pic.; do. □ f 11,75 ℔ pic. zonder vraag. Eng *Staaf* f 6,50, *Band* f 8,50 @ f 9,—, *Spijker* f 8,—, *Plaat* f 14,— ℔ pic. Zweedsch *Staal* ⅜ en ½ @ f 13,25 ℔ tob, ⅝ f 12,50 met afdoeningen. *Bladkoper* afgedaan @ f 110,— ℔ pic. voor 14 @ 16 oncen. *Lood* in blokken f 18,— @ f 19,— ℔ picol. *Blik* f 20,— @ f 21,— ℔ kistje.

Provisiën en *Dranken* eveneens met grooten voorraad. Eng. *Bier* overvoerd en onverkoopbaar. Holl. *Valkenbier* f 6,50; *Haantjes* f 7,50 ℔ doz. *Valkenbier* op fust f 36,—; *Haantjes* do. te plaatsen. *Jenever* f 10,— @ f 11,— voor groote flesschen. *Roode wijn* in kisten met veel voorraad. *Selterswater* op ½ kruiken f 10,— ℔ mand. *Wijnazijn* overvoerd, f 19,— ℔ oxh. *Slaolie* f 12,— ℔ doz. *Boter* met grooten voorraad, f 11,— @ f 13,— naar gelang der merken. *Hammen* in emballage overvoerd, f 5,— ℔ stuk. Z. M. *Kaas* f 6,—, Leijdsche f 5,— ℔ stuk. Amer. *Meel* afgedaan @ f 34,— ℔ vat, Holl. do. f 26,— @ f 30,—. Holl. propatria *Papier* overvoerd f 3,— @ f 5,50 ℔ riem nominaal. *Lijnolie* f 13,— @ f 13,50 ℔ kelder met eenige vraag voor raauwe. *Loodwit* overvoerd, nominaal f 14,— @ f 15,— ℔ vaatje. Zweedsche *Teer* ontbreekt en wordt gevraagd @ f 20,— ℔ vat. *Koolteer* stil; f 10,— ℔ vat waard. Timor *Was* te plaatsen tot f 190,— @ f 195,— ℔ picol. Japansche *Boomwas* f 40,— @ f 42,— flaauw. *Zijdefluweel* niet te plaatsen.

Produkten blijven zeer vast gestemd, ingevolge de gunstige Europesche berigten. Van *Koffij* is niets disponibels meer ter markt; op levering werden p. m. 16/m. picols afgedaan @ f 35,— voor gewone, f 37,— voor W.I. en f 38,— voor zeer mooije W.I. bereiding; welke prijzen nog geboden worden. *Suiker* zonder afdoeningen, daar houders zeer geretireerd zijn; f 15,— wordt vergeefs geboden voor No. 16 in krandjangs met f 14,75 voor id. in zakken. *Indigo* wordt steeds betaald met f 4,75 voor 1ste kwaliteit, aanvoeren gering. *Rijst* goed gesouteneerd, door binnenlandsche behoefte; ord. @ goed wit f 160,— @ f 170,—, carga f 140,— @ f 150,— ℔ koyang. *Huiden* onveranderd, Koe f 58,—, Buffel f 48,— ℔ corge. *Rotting* Bandjermassing ontbreekt; andere soorten f 7,25 ℔ picol. *Cubeben* niet ter markt.

Vrachten stationnair op f 102,50 ℔ last voor Suiker in krandjang. met f 97,50 voor Koffij, andere goederen in proportie N.H.M. tariefs

Wisselkoers op Holland pari @ 100½ pCt. met schaarschte van particulier papier.

SOERABAYA, 23 November 1861.

In het algemeen was onze markt gedrukt. Hoewel van *Madapollams* geene belangrijke afdoeningen plaats vonden zoo werden de 6/4 en 7/4 toch bij kleine partijtjes verkocht, de 5/4 zijn moeijelijk te plaatsen, men noteert 5/4, 6/4 en 7/4 tot f 5.20, f 6,50 en f 7,40. *Calicots* verkeeren in eene zeer lustelooze stemming en gaan traag af; de notering is voor 5/4, 6/4 en 7/4 f 5,10, f 6,25 en f 7,—. Eerste soort Hollandsche *Drills* zijn steeds grif te plaatsen tot f 8,25 andere soorten zijn nagenoeg onverkoopbaar. In Hollandsche ruwe *Shirtings* ging weinig om, voor gebleekte is men zeer laag gestemd. Fijne Engelsche *Shirtings* zijn steeds tot voldoende prijzen te plaatsen. *Chitzen* worden steeds belangrijk aangevoerd en zijn daardoor de prijzen gedrukt. *Jaconets* onveranderd groote voorraad. *Batick goederen* van goede Hollandsche en Zwitsersche patronen bedongen iets betere prijzen. Van *Cottonetten* is de aftrek zeer gering. *Salempores* verkeeren in eene zeer gedrukte stemming, alleen goed indigo blaauw zijn tot voldoende prijzen te plaatsen. Van *Lakens* van vrij goede kwaliteiten hadden eenige afdoeningen plaats tot f 2,25 @ f 2,50. *Molton Dekens,* zonder voorraad de vraag blijft steeds aanhouden.

Zweedsch *IJzer* met goeden voorraad en onveranderde prijzen. Engelsch *IJzer* ruim ter markt; gedrukte prijzen. *IJzeren Spijkers* zonder verandering, alleen goed gesorteerde partijen nu en dan te verkoopen. In *Steenkolen* ging niets om, nominaal prijs f 20,— ℔ ton, aan boord te ontvangen.

Boter wordt steeds belangrijk op Vendutie verkocht. Z. M. *Kaas* van goede kwaliteit vindt koopers. Groote partijen *Hammen* werden afgedaan tot f 4,— en f 4,25 de voorraad blijft nog aanzienlijk. Amerikaansch *Meel* ruim ter markt, brengt f 32,— op. Roomschoof *Meel* wordt gehouden op f 35,—. *Genever* van goede merken werd afgedaan tot f 10,— minder gewilde merken worden aangeboden van f 8,— tot f 9,—. Bordeaux *Wijn* van goede kwaliteit steeds te plaatsen; ordinaire Bordeaux *Wijn* onverkoopbaar. *Haantjesbier* gaat steeds af tot f 7,— andere soorten moeijelijk tot f 6,— te plaatsen. *Seltzerwater* bedingt hoogstens f 10,—.

Van *Lijnolie* is de markt vrij wel voorzien, prijzen onveranderd. Zweedsche *Teer* schaarsch ter markt, blijft zeer gevraagd. *Koolteer* tot f 7,— te verkoopen. In *Verwwaren* gaat niets om.

Van *Suikers* werden successivelijk afgedaan 8500 picols tot f 14,75 en 30,000 picols tot f 15,— zoo leverbaar hier als te Passaroean. *Rijst* blijft hoog in prijs, de afvoeren uit het binnenland zijn zeer beperkt.

Scheepsvrachten onveranderd f 102,50 tot f 105,—.

Bij het Gouvernement is de *Koers* 99 pCt. Bij particulieren 100½ pCt.

MARKTPRIJZEN.
te Batavia.

Koffij, Java f 37,— ℔ picol nominaal.
—— Padang, 37,— nominaal.
Rijst, (WITTE) 1ste kwalit. f 165,— à f 175,— gevraagd, kleine voorraad.
—— „ 2de „ f 145,— à f 160,— „
—— (CARGA) .... f 125,— nominaal.
Suiker, (WITTE) No. 16 f 15,— à f 15⅜ ℔ picol.
Gom-elastiek f 69,— à f 70,— ℔ picol afgedaan.
Genever AVH., bij R. & V., f 11,50 ℔ keld. in consumptie.
Arak verkocht f 60,— ℔ legger verkocht.
Japansche Boom-Was f 40,— ℔ picol, nominaal.
Zw. Peper f 16,— à f 16,50 ℔ picol afgedaan.
Witte „ „ 30,— ℔ picol afgedaan.
Foeli „ 30,— à f 50,— ℔ picol.
Wisselkoers op Holland *Particulier* 6m/d. f 100½ pCt.
„ Engeland 6m/z. f 11,65 à f 11,70 ℔ £.
„ Singapore f 2,63½ à f 2,65 ℔ $.
„ China f 2,68 ℔ $.
„ Calcutta f 124,— per 100 Cs. Rs.
Gouvt. trekt à 99 pCt. sedert 15 Junij.

REGALEN,

aangebragt van den 26 tot 29 November 1861.

Van *Manille* per President Plate:
1 kistje gem. M. D. & C. 613. — 1 kistje M. van den Elzen, Missionaire Apostolique te Soerabaya. — 1 pakje C. Bahre & G. Kinder. — 1 pakje gem. BS/C No. 10. — 1 pakje gem. M.W./B.

Van *Hamburg* per Kalimaas:
1 pakje gem. D.&C./J. 106.

Van *Cheribon* per Diligence:
1 kist gemerk L. S.

Van *Nederland* per Rijnbrand:
1 kist gem. B. & K. No. 248.

Van *Nederland* per Grootmeester Nationaal:
1 blikje gem. D. C. No. 1.

Van *Nederland* per Eva Johanna:
1 kistje gem. P. & S. No. 76. — 1 kistje Jonkh. O. Rendorp, Secretaris der Wees en Boedelkamer te Samarang.

Uittreksels uit officiëele mededeelingen.

Met referte aan de advertentie, voorkomende in de Javasch courant van 23 October, 1861, no. 85 en volgende nummers, geeft de directeur der producten en civiele magazijnen kennis, dat de bij die advertentien aangekondigde veiling van 400,000 A. pd. doorgekapt kopergeld, instede van den 16den December 1861 zal plaats hebben den 15den Januarij 1861.

De kolonel, chef van het wapen der artillerie maakt aan belanghebbenden bekend, dat op den 15den Januarij 1862, des ochtends ten 9 uren, ten bureele van de kommandanten der artillerie te Batavia, Samarang, Soerabaija en Padang, eene publicke uitbesteding zal gehouden worden voor de levering van eenige algemeene behoeften, voor de dienst van het jaar 1862 (3 laatste kwartalen), en 1863 (1e kwartaal), waarvan de voorwaarden van af den 27sten December aanstaande, ten bureele van genoemde autoriteiten ter lezing zullen liggen.

De Assistent-resident voor de Policie der stad en voorsteden van Batavia brengt ter kennisse van belanghebbenden, dat de prijs van het Brood, Rund-, Varken- en Buffelvleesch voor de maand December 1861 blijft bepaald als volgt:

voor een tarwenbrood wegende 1 pd. — 21 cents,
„ „ „ „ ½ „ — 10 „
„ „ „ „ ¼ „ — 5 „
Rundvleesch, per Amst. pd., 60 cents.
Varkensvleesch, „ kattie...... 34 „
Buffelvleesch, „ „ ...... 28 „

De resident van Soerakarta maakt bekend, dat op Zaturdag den 7den December aanstaande des ochtends te 8 ure te Kedongkopie, nabij de hoofdplaats Soerakarta, in het openbaar aan de meestbiedenden zullen worden verkocht: ruim 2,000 stuks houtwerken van verschillende afmetingen.

De resident van Kedirie maakt bekend, dat op Maandag den 16den December, des voormiddags ten 9 ure, ten zijnen kantore, overeenkomstig het reglement op het houden van uitbestedingen (staatsblad 1829, no. 67), in het openbaar zal worden uitbesteed, de overvoer van gouvernements-houtwerken, van de stapelplaats Manies Rengo, gelegen aan de groote rivier, op ongeveer 2 palen afstand van de hoofdplaats Kedirie, naarde gouvernements-houtstapelplaats te Soerabaija.

Aangekomen Vreemdelingen

van den 23 tot en met den 27 November 1861:

HOTEL WILLEM II. M. Kramer, W. van der Linde, C. Kraak, van Krawang. — J. Bremer, van Groningen.

HOTEL DES INDES. Kunst, Krom, echtg. en 2 kinderen, van Melbourne. — van Mulken, Vasseur, Marderen, van de Reede. — Versluijs, van Salatiga. — Kruijmel, van Batavia. — Bevier, van Bandong.— Boutakoff, Kaijemerok, Paskum, Sidamser, Laiakoff, Goldabin en Jerom, van Manilla. — Kimhard, van Pamanoekan.

HOTEL DER NEDERLANDEN. André Noossilsky, Halberg, van Manilla.

JAVA HOTEL. Saroebine, Smidnoff, Ricadchef, Exnof, Swoff, Ricoff en Perelextin, van Manilla. — Hardes, van de Reede. — Rodgans, Mos, van Samarang. — Vogel en echtg., van Soerabaija. — Sernce, van Onrust. — Schmidt, van Hongkong.

Van elk artikel in dit nommer voorkomende, en niet door anderen geteekend, stelt zich voor de wet als schrijver bekend

W. BRUINING.

Snelpersdruk, W. BRUINING, Batavia.